

6.10.2025

Diaarinro VN/31537/2024
Hanke YM065:00/2024

Lausuntoyhteenveto

vesienhoitoasetuksen muuttamista koskevasta luonnoksesta ja ympäristöarvioinnista

Sisällys

1. Johdanto, tausta ja tavoitteet	2
2. Lausunnot	2
3. Yleiset huomiot	3
4. Yksityiskohtaiset kannanotot	4
4.1. Asetuksen lähtökohdat ja valtuudet	4
4.2. Muistion kehittäminen/tarkistaminen	5
4.3. Voimavarat ja osaaminen	6
4.4. Vaikutusten arviointi, mukaan lukien ympäristöarviointi	7
4.5. Muut näkökohdat	11
4.5.1. Perustuslakiin liittyvät näkökohdat ja rahoitus	11
4.5.2. Vesienhoidon suunnitteluun liittyvät huomiot	11
4.5.3. Lupamenettelyihin liittyvät huomiot	19
4.6. Pykäläkohtaiset näkökohdat	20
4.6.1. 3 § Pinta- ja pohjavesien ominaispiirteiden selvittäminen	20
4.6.2. 9 § Määritelmät	22
4.6.3. 10 § Jaottelu pintavesityyppeihin	23
4.6.4. 11 § Vesien tilan arviointi	25
4.6.5. 12 § Pintavesien ekologisen tilan luokittelu	25
4.6.6. 12 a § Biologisen tekijän tilan luokittelu	30
4.6.7. 12 b § Pintavesityyppien vertailuolujen ja tyyppikohtaisten raja-arvojen määrittäminen	34
4.6.8. Liitteet	36

1. Johdanto, tausta ja tavoitteet

Ympäristöministeriö pyysi lausuntoa vesienhoidon järjestämisestä annetun asetusmuutoksen luonnoksesta ja sen ympäristöarvioinnista. Vesienhoitoasetuksessa on tarkoituksena täsmentää olemassa olevien säännösten pohjalta pinta- ja pohjavesien ominaispiirteiden selvittämistä, pintavesien jaottelua pintavesityyppeihin sekä pintaveden ekologista luokittelua koskevia säännöksiä.

Ympäristöarviointi on suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005, SOVA-laki) mukaisesti tehty vain asetusmuutosten osalta ja suunnitelmaa koskenut lausuntokierros järjestettiin alkuvuonna 2025.

Asetusmuutoksen tavoitteena on osaltaan edistää vesien hyvän tilan tai vesille asetetun muun ympäristötavoitteen saavuttamista. Asetusmuutoksella on tarkoitus täsmentää sitä, miten vesienhoidon ympäristötavoitteita arvioidaan vesienhoidon suunnittelussa ja lupaharkinnassa yksittäisten hankkeiden vaikutusten arvioinnissa.

Ympäristöarvioinnin tavoitteena on arvioida sekä välittömien että välillisten vaikutusten osalta ja tunnistaa mahdollisia olennaisia vaikutuksia ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen; maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen; yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön; luonnonvarojen hyödyntämiseen; sekä edellä mainittujen tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin.

2. Lausunnot

Lausunto pyydettiin seuraavilta tahoilta. Lausunnon antaneet on merkitty asteriskilla (*):

Aalto-yliopiston Rakennetun ympäristön laitos, Bioenergia ry*, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Elintarviketeollisuus ry, Energiateollisuus ry*, Etelä-Karjalan liitto, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Etelä-Pohjanmaan liitto, Etelä-Savon ELY-keskus, Etelä-Savon maakuntaliitto, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta, Hämeen ELY-keskus, Hämeen liitto, Infra ry, Itä-Suomen aluehallintovirasto, Itä-Suomen yliopiston Oikeustieteiden laitos, Kaakkois-Suomi ELY-keskus, Kainuun ELY-keskus, Kainuun liitto, Kaivosteollisuus ry*, Kalatalouden keskusliitto, Keski-Pohjanmaan liitto*, Keski-Suomen ELY-keskus, Keski-Suomen liitto, Korkein hallinto-oikeus, Kymenlaakson liitto, Lapin aluehallintovirasto, Lapin ELY-keskus, Lapin liitto*, Lapin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta, liikenne- ja viestintäministeriö, Lounais-Suomen aluehallintovirasto, Luhalahden Pitkäjärven suojeluyhdistys ry*, Luonnonvarakeskus LUKE, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto, maa- ja metsätalousministeriö, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry*, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry, Metallinjalostajat ry, Metsähallitus, Metsäteollisuus ry*, Museovirasto, Natur och Miljö rf, oikeusministeriö, Pienvesivoimayhdistys ry, Pirkanmaan ELY-keskus, Pirkanmaan liitto, Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjanmaan liitto, Pohjois-Karjalan ELY-keskus, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Savon ELY-keskus, Pohjois-Savon liitto, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, Puhtaan Meren Puolesta Ry*, Päijät-Hämeen liitto, Saamelaiskäräjät*, Satakunnan ELY-keskus, Satakuntaliitto, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, Suomen Ammattikalastajaliitto ry, Suomen Asianajajat, Suomen Kalankasvattajaliitto ry*, Suomen kuntaliitto, Suomen Lakimiesliitto ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry*, Suomen Suurpadot ry, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry, Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry*, Suomen vesilaitosyhdistys ry*, Suomen vesistöasätiö sr.*, Suomen vesiyhdistys ry, Suomen ympäristökeskus SYKE*,

Suomen Ympäristöoikeustieteen Seura ry, Suomen Yrittäjät ry, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund rf, Teknologiateollisuus ry*, Turun yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta, työ- ja elinkeinoministeriö, Uudenmaan ELY-keskus, Uudenmaan liitto, Vaasan hallinto-oikeus, Vaelluskala ry, valtiovarainministeriö, Varsinais-Suomen ELY-keskus, Varsinais-Suomen liitto, Väylävirasto, WWF Suomi*, Ylikemin kalatalousalue, Ympäristöteollisuus ja -palvelut ry

ELY-keskukset antoivat yhteisen lausunnon. Lisäksi lausunnon antoivat Fortum Oyj, Kemianteollisuus ry ja Neste Oyj. Yhteensä annettiin 22 lausuntoa.

3. Yleiset huomiot

Esitetty asetusmuutos on tarpeen ja pääosin tarkoituksenmukainen. (SYKE)

Asetusehdotuksen tavoitteena on tarkentaa vesien tilan tavoitteita ja heikentämättömyyden arviointia koskevaa sääntelyä. Pidämme tätä hyvänä sääntelyn ennakoitavuuden ja läpinäkyvyyden parantamiseksi. (Bioenergia ry, Kaivosteollisuus ry)

Suomen Kalankasvattajaliitto kannattaa arviointimenettelyn läpinäkyvyyttä ja lupamenettelyn ennakoitavuutta lisääviä muutoksia. (Suomen Kalankasvattajaliitto ry)

MTK kannattaa ennakoitavuutta ja läpinäkyvyyttä lisääviä muutoksia. (Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y.)

Asetusmuutoksella on kuitenkin myös merkittäviä vaikutuksia toiminnanharjoittajiin, joiden roolia tietotuotannossa ja vesien tilan arvioinnissa tulisi vahvistaa. Viranomaisten ja toiminnanharjoittajien välisen yhteistyön kehittämistä ja teollisuuden tietotuotannon merkitystä tulisi arvioida ja kehittää. Näin erityisesti tilanteissa, joissa luokitteluperiaatteita mahdollisesti muutetaan. (Kaivosteollisuus ry)

Vesistösäätö pitää luonnosta vesienhoitoasetuksen muuttamiseksi hyvin perusteltuna ja asiallisena. (Vesistösäätö)

Lapin liitto kannattaa vesien tilan arviointimenettelyn läpinäkyvyyden ja lupamenettelyn ennakoitavuuden lisäämistä. (Lapin liitto)

ELY-keskusten näkemyksen mukaan asetuksen täsmentäminen on tarpeellista etenkin pintavesien ekologisen tilan luokittelun selkeyden sekä läpinäkyvyyden kannalta. Esitetyt muutokset ovat siten yleisesti ottaen perusteltuja. Asetuksessa kuvataan tarkasti pintavesien tilan luokittelua, joten oleellinen asia vesienhoitoviranomaisen kannalta on, että asetus vastaa ohjeistuksella sovittua 4. kauden luokittelukäytäntöä. Perustelumuistion yleisperustelujen nykytilaan olisi aiheellista lisätä maininta Euroopan unionin tuomioistuimen (EUT) 25.4.2024 antamasta tuomiosta asiassa C-301/22 (EU:C:2024:347). Ratkaisu liittyy vesimuodostumia pienempien vesien merkitykseen lupaharkinnassa silloin, kun niillä on suora vaikutus vesimuodostumien tilaan. Asialla on selkeä kytkös vesimuodostumien tilaluokkaan ja lupaedellytysten arviointiin lupaviranomaisessa. (ELY-keskukset)

Keski-Pohjanmaan liitto pitää tärkeänä vesienhoidon kehittämistä ja tukee asetuksen tavoitteita vesien tilan parantamiseksi. On olennaista, että sääntely mahdollistaa alueellisten erityispiirteiden huomioimisen, kuten rannikkoalueet ja jokivesistöt. (Keski-Pohjanmaan liitto)

Kemianteollisuus ry katsoo, että asetuksen muuttamista koskeva luonnos ja sen perustelumuistio nykymuodossaan on hyvin ongelmallinen, sillä se jättää täysin vastaamatta esimerkiksi muutosten käytännön vaikutuksista lupamenettelyihin. Kemianteollisuus arvioi, että asetusehdotus perusteluineen ei tässä muodossa lisää lupamenettelyn ennakoitavuutta tai vesien tilan arviointimenettelyn läpinäkyvyyttä vaan päin vastoin riskinä on, että kokonaisuus jää hyvin tulkinnanvaraiseksi. (Kemianteollisuus ry)

Fortum pitää tavoitetta lupamenettelyn ennakoitavuuden lisäämisestä sekä vesien tilan arviointimenettelyn läpinäkyvyyden lisäämisestä kannatettavana. Fortum pitää kuitenkin tärkeänä, että asetusta valmisteltaessa huomioidaan viime vuosien aikana muuttunut toimintaympäristö. Vuonna 2015 tehty Weser-päätös ja sen perusteella tehdyt lainsäädäntömuutokset ovat vaikuttanut yritysten toiminta- ja investointiympäristöön merkittävästi. Tästä syystä on keskeistä, että vesimuodostumien luokittelu tehdään luotettavasti, läpinäkyvästi ja riittävällä tietopohjalla. On myös ymmärrettävä, että vaikka vesienhoitosuunnitelmassa esitetty tieto vesien tilasta ei ole lupamenettelyä sitova, on silti luokittelun merkitys kasvanut merkittävästi uudessa toimintaympäristössä. (Fortum Oyj)

Neste Oyj huomauttaa, että asetusehdotus perusteluineen on kokonaisuudessaan tulkinnanvarainen eikä näin ollen lisää lupamenettelyn ennakoitavuutta tai vesien tilan arviointimenettelyn läpinäkyvyyttä. (Neste Oyj)

Suomen vesilaitosyhdistys pitää asetuksen päivitystä perusteltuna. Asetusluonnos tukee vesien tilan arvioinnin johdonmukaisuutta ja vastaa vesienhoitolakiin (1299/2004) ja vesipuitedirektiiviin (2000/60/EY) tehtyjä muutoksia. (Suomen vesilaitosyhdistys ry)

Luonnonsuojeluliitto kannattaa sitä, että vesien tilatavoitteiden ja vesien tilan heikentämättömyyden arviointiperusteet siirrettäisiin suunnitteluoppaista sitovaan lainsäädäntöön. Vesien tila-arviointimenettelyn läpinäkyvyyden sekä vesien tilaan liittyvän lupaharkinnan ennakoitavuuden voi katsoa näin vahvistuvan.

Asetusmuutoksen taustalla olevissa lakimuutoksissa sovelletaan vesipuitedirektiiviä kansalliseen lainsäädäntöön. Vesienhoitoasetuksen muutosten tulee siten perustua myös vesien tilan ympäristötavoitteita koskeviin EU:n tuomioistuimen lainvoimaisiin ratkaisuihin. (Suomen luonnonsuojeluliitto ry)

Teknolomiteollisuus ry pitää myönteisenä, että vesien tilan arviointia pyritään kehittämään läpinäkyväksi ja johdonmukaiseksi. Samalla on varmistettava, että sääntely ei aiheuta suhteettomia rajoitteita teollisuudelle sen todellisiin vesistövaikutuksiin nähden. (Teknolomiteollisuus ry)

Saamelaiskäräjät suhtautuu myönteisesti ympäristöarviointisuunnitelman päivittämiseen ja yksityiskohtaisempien säännösratkaisujen laatimiseen. (Saamelaiskäräjät)

4. Yksityiskohtaiset kannanotot

4.1. Asetuksen lähtökohdat ja valtuudet

Ehdotetulla valtioneuvoston asetuksella pyritään selkeyttämään ohjeistuksen ja lainsäädännön välistä jakoa. Samalla tarkoitus on toimeenpanna tai täsmentää EU:n sääntelyä. Asetuksessa tulisi selkeästi eritellä ne lähtökohdat tai valtuudet, joiden perusteella asetusta muutetaan. (Kaivosteollisuus ry)

Teollisuuden tuottama tieto on huomioitava luokittelussa ja valmisteluprosesseissa. One out, all out -periaatteen soveltamisen tulee perustua läpinäkyvään ja dokumentoituun tietoon. Yksittäisten muuttujien

vaikutus kokonaistilaan on perusteltava huolellisesti ja tieto on oltava luotettavasti saatavilla. Ns. minimitekijäperiaatteen tuominen vesien tilan luokittelun pohjaksi on merkittävä muutos, joka voi johtaa yksittäisten vesimuodostumien tilaluokan heikkenemiseen yhden tekijän perusteella. Tällainen tilaluokan muutos voi vaikuttaa suoraan lupaprosesseihin, velvoitteisiin ja kustannuksiin. (Kaivosteollisuus ry)

On tärkeää, että myös viranomaisilta toiminnanharjoittajille välittyvä tieto on riittävän avointa ja ajoissa saatavilla, jotta vesien tilan kehitystä voidaan ennakoida ja mahdollisiin toimenpidevaatimuksiin reagoida ajoissa. (Kaivosteollisuus ry)

Energiateollisuus huomauttaa, että luokittelua on tähän asti tehty ns. luokitteluoppaiden perusteella. Oppaiden sisältö on huomattavasti laajempi kuin mitä asetukseen voidaan tuoda. Esityksessä olisi vielä syytä selventää luokitteluoppaiden ja asetuksen välinen suhde jatkossa. (Energiateollisuus ry)

Pintavesien luokitteluoppaasta ei ole käytettävissä lopullista versioita, mikä vaikeuttaa vesienhoitoasetuksen säädösluonnoksen kommentointia. Ehdotuksen perusteluteksti on monelta osin otettu luokitteluoppaasta tai sen päivitetystä luonnoksesta. Jää kuitenkin epäselväksi, miten luokitteluoppaaseen annetut kommentit on huomioitu valmistelussa, kun lopullista luokitteluopasta ei ole ymmärtääksemme julkaistu. (Fortum Oyj, Energiateollisuus ry)

Riskinä on toimintaympäristön ja investointiepävarmuuden jatkuminen ja toiminnanharjoittajien toimintamahdollisuuksien heikentäminen edelleen. Tämän vuoksi asetusehdotusta ja perustelumuistiota on vielä täsmennettävä ja ehdotettujen muutosten vaikutuksia avattava selkeästi ennen asetuksen säätämistä. (Kemianteollisuus ry)

4.2. Muistion kehittäminen/tarkistaminen

Muistiossa tulisi tarkemmin tuoda esiin, millä tavalla muutokset lisäisivät läpinäkyvyyttä tai selkeyttävät lupaedellytysten arviointia verrattuna nykytilaan. Etenkin huomioita tulee kiinnittää niihin vaikutuksiin, joita asetusmuutoksella on yritysten toiminta- ja investointiympäristöön, jotta näiden toimintaedellytyksiä ei heikennetä. Korostamme, että luokitusten tulee olla selkeitä, läpinäkyviä ja perustua riittävään tietopohjaan. Luotettavuutta tulisi pystyä arvioimaan ja epävarmat luokitukset tulisi pystyä sulkemaan pois. On oltava selvää, mikä perustuu mittaustuloksiin ja mikä arviointeihin. Luokituksen luotettavuustaso ja siihen liittyvät kriteerit on tuotava esille. Erityisesti lupaharkinnan tilanteissa tulee tarkempaan mittaustietoon perustuva kuva vesimuodostuman tilasta olla selkeä. (Kaivosteollisuus ry)

Syken näkemyksen mukaan asetusluonnoksen 12 a pykälä on keskeinen tilan luokittelun kannalta ja sekä pykälässä että sen perusteluissa on tarkennettavaa. (Syke) Lausunnon yksityiskohdat sisältyvät pykälään 12 a käsittelevään kohtaan jäljempänä.

Perustelumuistion luvussa Nykytila ja sen arviointi todetaan, että ”Alustava vesien tilan arviointi valmistuu tyypillisesti kaksi vuotta ennen vesienhoitosuunnitelmaehdotuksia koskevaa julkista 6 kuukauden mittaista kuulemistä.” Fortum ei tunnista tällaista menettelyä, ja pyytää tarkentamaan mihin tällä alustavalla arvioinnilla viitataan. Tämän aikataulun mukaan alustava arvion olisi pitänyt valmistua jo syksyllä 2024. (Fortum Oyj)

Selkeä, yhdenmukainen ja ennakoitava lainsäädäntö on kilpailukykyisen ja kestäväen toimintaympäristön perusedellytys. Kemianteollisuudelle on siksi ensisijaisen tärkeää, että asetusta perusteluineen täsmennetään

vielä ennen asetuksen säätämistä niin, että suhde muuhun, erityisesti hankkeiden lupamenettelyihin liittyvään, sääntelyyn kuvataan selkeästi ja varmistetaan sääntelyn yhdenmukaisuus ja selkeys. (Kemianteollisuus ry)

Asetuksella toimeenpannaan sekä EU:n vesipolitiikkaa koskevia direktiivejä että EU- ja kansallisia ohjeita, minkä vuoksi perustelumuistiossa pitäisi selkeyden vuoksi myös kuvata tarkemmin sitä, minkä direktiivin, EU- tai kansallisen ohjeen säännöksen kukin ehdotettu kohta toimeenpanee. Tämä on tärkeää, koska säännökset sitovat jatkossa mm. tilaluokittelua. (Kemianteollisuus ry)

Energianteollisuus huomauttaa, että muistiossa ei ole perusteltu sitä, millä tavalla muutokset lisääisivät läpinäkyvyyttä tai selkeyttä lupaedellytysten arviointia verrattuna nykytilaan. Etenkin huomioita tulee kiinnittää niihin vaikutuksiin, joita asetusmuutoksella on yritysten toiminta- ja investointiympäristöön, jotta näiden toimintaedellytyksiä ei heikennetä. (Energianteollisuus ry).

Energianteollisuus toteaa vielä, että OOA-periaatteen¹ käyttöönottoa on kuvattu ja perusteltu asetuksessa hyvin kevyesti, vaikka muutos on merkittävä verrattuna Suomessa aiemmin tehtyyn luokittelun verrattuna suuri. OOA-periaatetta sovellettaessa yksittäisten laatutekijöiden paraneminen voi jäädä huomiotta, ja voi vaikeuttaa esim. kompensatioiden käyttöä. On olemassa tutkimustuloksia, että OOA:n vuoksi vesistössä ja sen muissa kuin heikoimmassa laatutekijässä tapahtunut hyvä kehitys on jäänyt huomaamatta, minkä vuoksi periaatteen käyttöä on kritisoitu. OOA voi toimia myös toisin päin, yhdessä laatutekijässä tapahtuva heikkeneminen voi jäädä huomiotta toisen jo valmiiksi huonommassa tilassa olevan laatutekijän perusteella (Energianteollisuus ry).

WWF kannattaa, että minimitekijäperiaatteesta (one-out, all-out) säädetään asetuksessa. WWF huomauttaa, että minimitekijäperiaatetta olisi tullut noudattaa jo direktiivin voimaan tulosta lähtien ja että Weser-tuomiossa (C-461/13) korostetaan periaatteen merkitystä. WWF katsoo, että vesien hyvän ekologisen tilan kannalta minimitekijäperiaatteen käyttöönotto on perusteltua ja että minimitekijäperiaate on hyvä tapa mitata vesiluonnon kokonaisvaltaista hyvinvointia. WWF katsoo, että minimitekijäperiaatetta tulisi noudattaa myös keinotekoisissa ja voimakkaasti muutetuissa vesistöissä. (WWF)

Perustelumuistion ympäristöselostusliitteessä todetaan, että siirryttäessä minimitekijäperiaatteeseen vaaditaan hyvän tilan saavuttamiseksi kaikkien laatutekijöiden osalta vähintään hyvää tilaa, mikä voi tarkoittaa enemmän toimenpiteitä ja suurempaa muutosta vesien tilassa kuin aiemmissa vesienhoitosuunnitelmissa käytetyssä biologisten tekijöiden tilaa keskiarvoistavassa menetelmässä. WWF huomauttaa, että kaikilla vesienhoitoalueilla vesienhoitotoimenpiteet ovat olleet riittämättömiä ja niitä olisi ilman asetusmuutostakin ollut syytä tehostaa. WWF pitää myös erittäin tärkeänä, että erinomaisessa ja hyvässä ekologisessa tilassa olevia vesistöjä hoidetaan tilan ylläpitämiseksi ja että siihen osoitetaan riittävät resurssit. (WWF)

4.3. Voimavarat ja osaaminen

Asetuksen vaikutuksissa todetaan, että asetuksella itsessään ei olisi vaikutuksia viranomaisten toimintaan tai julkiseen talouteen. Asetuksessa määrätään Suomen ympäristökeskukselle velvoittava tehtävä, jota ei ole aikaisemmin määritetty lainsäädännössä Sykelle. Tämä tulee ottaa huomioon esityksen vaikutuksia arvioitaessa. Nykytilaan nähden muutos ei ole merkittävä koko julkisen talouden kokonaisuuden kannalta, mutta Syken resursseihin kohdistuvat budjettivaikutukset tulee huomioida ja arvioida. Vaikutukset riippuvat

---

¹ One out, all out -periaate, myös minimitekijäperiaate.

siitä, miten laajaksi esitetty velvoite tulkitaan (huomio 12 b § perusteluihin) ja mitä jatkossa rahoitetaan. (Syke)

OOAO-periaatteen soveltaminen edellyttää luokittelijoilta aiempaa syvällisempää ymmärrystä eri laatutekijöiden ominaisuuksista, herkkyyksistä ja siitä, mitkä muuttajat vaikuttavat merkittävästi tilaluokitukseen. Jotta uusi periaate ei heikentäisi luokittelun luotettavuutta, on olennaista varmistaa, että luokittelijoilla on riittävät resurssit ja asiantuntemus, ja että päätökseen osallistuisi yhden ihmisen sijaan asiantuntijaryhmä. (Metsäteollisuus ry)

Luokitteluperusteiden muuttaminen OAO-periaatteen mukaiseksi edellyttää luokittelijalta entistä parempaa tietämystä laatutekijöistä, niiden herkkyyksistä ja tuloksiin vaikuttavista muuttujista. Jotta periaatemuutos ei johda luokittelun luotettavuuden huonontumiseen, on ensisijaisen tärkeää, että luokittelijan käytössä on kaikki tarvittavat resurssit ja osaaminen luokitteluprosessin aikana. (Energiateollisuus ry)

4.4. Vaikutusten arviointi, mukaan lukien ympäristöarviointi

Ympäristöselostuksessa verrataan nykytilaa sekä kahta sääntelyvaihtoehtoa, jossa toisessa vertailuolosta ja raja-arvoista säädettäisiin yksityiskohtaisesti asetuksessa tai kuten nyt päädytty yleistasoisempaan sääntelyyn, jossa määritellään menettely niiden säännölliseksi tarkistamiseksi. Sääntelyvaihtoehtojen välillä ei nähty suoria ympäristövaikutuksia, mutta nykytilaan verrattuna todetaan, että muutos luokittelussa eli ”hyvän tilan tavoite koskee jokaista laatutekijää, eli toimenpiteitä tarvitaan, kunnes kaikkien laatutekijöiden osalta hyvä tila on saavutettu.” Syke on samaa mieltä selostuksessa esitetyn kanssa, että ero ei varsinaisesti ole merkittävä, koska tämä muutos on jo huomioitu uusimmassa luokitteluoppaassa ja sen on direktiivin nykytulkinnan ja olemassa olevan oikeuskäytännön mukainen. Varsinaisesti nyt lausunnolla oleva asetus ei myöskään tuo itsessään muutosta, koska periaate on jo säädetty vesienhoidon ja merenhoidon järjestämistä koskevassa lakimuutoksessa (996/2024). (SYKE)

Saamelaisten kotiseutualueella sijaitsee globaalistikin merkittäviä pinta- ja pohjavesi- sekä kalavarantoja, joiden tuhoutumisella on merkittävät negatiiviset vaikutukset paitsi saamelaisille, myös muille alueen asukkaille. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan ympäristöarviointisuunnitelmassa olisikin tärkeää ottaa asetuksilla huomioon pienimuotoisen kaivostoiminnan yhteydessä tapahtuvan vesistön kuormittumisen jatkuva tarkkailu ja säätely. (Saamelaiskäräjät)

Ympäristöarviointi on kattava. Keski-Pohjanmaan liitto korostaa, että vaikutukset maa- ja metsätalouteen, vesihuoltoon sekä luonnon monimuotoisuuteen tulee arvioida huolellisesti. (Keski-Pohjanmaan liitto)

Vesivarojen saatavuus ja käyttö on keskeistä raaka-aineomavaraisuudelle. Asetuksen vaikutukset tällaisiin investointeihin tulee arvioida ja turvata mahdollisuus niiden toteutumiseen tilanteissa, joissa vesien tilaan kohdistuvat vaikutukset ovat hallittavissa ja kokonaisarvio on myönteinen. (Kaivosteollisuus ry)

Laadittu arviointi kattaa lähtökohtaisesti SOVA-lain kautta tulevat edellytykset ja kuulemiseen liittyvät velvoitteet. On hyvä, että vaikutusarviointi on laadittu yhdessä muun valmistelun kanssa, jolloin arvioinnin tulos tulee paremmin sidotuksi ja huomioitavaksi osaksi muuta valmistelua. Lisäksi on hyvä, että myös sosiaalisten vaikutusten arviointi on huomioitu ja vaikutukset tunnistettu, koska tällä lainsäädännöllä on vähintäänkin välillisiä vaikutuksia myös ihmisten elinympäristöjen viihtyvyyteen mm. tavoitteiden asettelun kautta mm. ympäristöluvituksessa ja valvonnan kautta. Arvioinnin johtopäätökset sinänsä ovat loogiset eikä asetuksen

muutoksella sinänsä tule olemaan merkittäviä vaikutuksia ympäristöön, vaan lähinnä käytettävää aineistoa tulkitaan toisin. (ELY-keskukset)

Arviointiselostus on kuitenkin hyvin yleisellä tasolla eikä siinä tarkemmin kerrota esimerkiksi arviointimenetelmiä ja/tai arvioijien osaamista, vaan tiivistelmässä todetaan vain arvioinnin johtopäätökset. Ympäristöarvioinnissa ei ole kuvattu, miten ympäristöarvioinnin suunnitelmasta annettu palaute on otettu huomioon. ELY-keskusten Y-vastuualueiden suunnitelmasta antamassaan yhteisessä lausunnossa (KEHA/919/2025, 7.2.2025) oli useita huomioita arviointia varten, joita kaikkia ei ole huomioitu arviointia laatiessa. (ELY-keskukset)

VE1 ja VE2 vaihtoehtojen ympäristöarvioinnissa ei tunnistettu merkittäviä eroja näiden sääntelyvaihtoehtojen välillä ympäristövaikutusten osalta. Tämä on perusteltua, koska molemmissa vaihtoehdoissa määritettäisiin käytännössä samat vertailuolot ja luokkarajat. Perustelumuiotissa ei kuvata miten valinta sääntelyvaihtoehtojen välillä tehtiin, ja miten arvioinnin tulokset valinnassa huomioitiin. Arvioinnin mukaan ”kokonaisuutena tarkastellen vaihtoehto 2 takaa kuitenkin paremmin, että vertailuolot ja luokkarajat säännöllisesti tarkistetaan ja että ne perustuvat tuoreimpaan luonnontieteelliseen tietoon”, mutta muita eroja arvioinnissa ei tunnistettu. Arvio puoltaisi siten sääntelyvaihtoehtoa VE2. VE2, jossa vertailuolot ja luokkarajat käytännössä tarkistetaan vesienhoitokausittain, on joustavampi ja varmempi menettely kuin asetuksen liitteissä määritetyt vertailuolot ja luokkarajat. Uusimman luonnontieteelliseen tiedon huomioon ottaminen ja määrittelyjen päivittäminen on nopeampaa ja hallinnollisesti paljon kevyempi menettely vaihtoehdossa 2. Vaihtoehtojen vertailussa myös riskitarkastelu olisi kuitenkin ollut hyvä ottaa mukaan, koska yleisluonteisemman veloitteen kautta luokitteluohjeistukset voivat ainakin periaatteessa muuttua tai tarkentua jokaisella luokittelukaudella ja siten vaikuttaa luokittelun tulokseen. Onko tällöin mahdollista, että lupaveloitteetkin tultaisiin tarkastelemaan eri lähtökohdista? (ELY-keskukset)

ELY-keskusten lausunnossa todettiin, että arvioinnissa tunnistettiin välillisiä ympäristövaikutuksia vesien tilan luokittelun kautta. Molempiin sääntelyvaihtoehtoihin VE1 ja VE2 sisältyy ehdotus minimitekijäperiaatteen käytöstä ekologisen tilan luokittelussa. Minimitekijäperiaatteeseen siirryttäessä vaaditaan selostuksen mukaan hyvän tilan saavuttamiseksi kaikkien laatutekijöiden osalta vähintään hyvän tilan saavuttamista, ja jatkossa heikoimmassa tilassa oleva laatutekijä määrää vesimuodostuman ekologisen tilan. Selostuksessa todetaan, että hyvän tilan tavoite koskee jokaista laatutekijää, eli toimenpiteitä tarvitaan, kunnes kaikkien laatutekijöiden osalta hyvä tila on saavutettu. Selostuksen mukaan tämä voi tarkoittaa enemmän toimenpiteitä ja suurempaa muutosta vesien tilassa kuin aiemmin käytetyn luokittelumenettelyn aikana. Kun vesienhoitoasetuksen muutetuissa kohdissa kuitenkin todetaan mm., että fysikaalis-kemialliset tekijät voivat laskea vesimuodostuman tilan enintään tyydyttävään ja hydrologismorfologiset tekijät voivat laskea vesimuodostuman tilan enintään hyvään tilaan, voisi olla hyvä täsmentää myös ympäristöselostusta tältä osin. Eli avata vielä konkreettisemmin sitä minkä kaikkien laatutekijöiden tulee olla erikseen tarkasteltuna vähintään hyvässä tilassa, ja mille kaikille laatutekijöille tulee jatkossa toimenpiteitä kohdistaa, mikäli ne eivät erikseen tarkasteltuina ole hyvässä tilassa. Olisi tärkeää, että nyt minimitekijäperiaatteeseen siirryttäessä tästä olisi kaikilla selkeä käsitys. (ELY-keskukset)

Toisaalta taas heikentämättömyysvaatimus antaa mahdollisuuden heikentää vesimuodostuman tilaa, kunhan yksittäisen tekijän tilaluokka ei alene. Luokittelua koskevasta tekijästä riippuen luokkavälit voivat olla hyvinkin suuria ja tällöin muuttujan tai laatutekijän tila voi todellisuudessa heiketä paljonkin, ennen kuin kyseisen tekijän tilaluokka alenee yhdellä luokalla. Tämä on ristiriidassa vesienhoidon hyvän tilan tavoitteen saavuttamisen kanssa, kun luokittelutekijä on jo luokassa tyydyttävä tai välttävä (jos luokittelua koskeva tekijä on jo alimmassa luokassa, kaikenlainen heikentäminen on kiellettyä). (ELY-keskukset)

One-out, all-out -periaate otetaan käyttöön ensimmäistä kertaa nyt valmisteltavalla neljännellä vesienhoitokaudella. Asetuksessa tämän muutoksen vaikutusten arviointi jää kuitenkin ohueksi, vaikka kyse on huomattavasta linjanmuutoksesta verrattuna aiempaan luokittelukäytäntöön Suomessa. (Metsäteollisuus ry)

Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön on arvioitu vain välillisiksi ja vähäisiksi, ja arviointi on oikeasuuntainen. Arvioinnissa on tunnistettu, että toimenpidetarpeita voi kuitenkin kohdistua myös rakennettuun ympäristöön mm. hulevesien hallintaan, mikä on tarpeellinen huomio. (ELY-keskukset)

Asetusuudistuksessa on kyse mm. tarkennuksista, jotka liittyvät vesien tilatavoitteisiin ja heikentämättömyysvaatimuksiin. Asetusluonnoksessa tai sen perusteluissa ei ole kuitenkaan erikseen mainittu pienten, luokittelemattomien vesimuodostumien heikentämättömyyden vaatimusta, mistä on jo olemassa EUTI:n ns. Sweetman-ratkaisu ja vielä suomalainen ennakkopäätös KHO 2025:1. Näiden ennakkoratkaisujen merkitystä ja vaikutuksia ympäristötavoitteiden saavuttamiseen ei ole arvioitu, mitä voitaneen pitää puutteena. (Luhalahden Pitkäjärven suojeluyhdistys ry)

Vaikka asetus ei koske suoraan toiminnanharjoittajia, niin vaikutuksia toiminnanharjoittajille tulee olemaan mm. luokittelua, ominaispiirteiden ja vertailuolojen määrittelyä ja raja-arvoja koskevien tekijöiden tarkemman sääntelyn kautta. Erityisesti minimitekijäperiaatteesta säätäminen ekologisen tilan luokittelussa on toiminnanharjoittajien näkökulmasta merkityksellistä, ja siksi tämän muutoksen käytännön vaikutuksia on selkeytettävä. (Kemianteollisuus ry)

Kemianteollisuus ry katsoo, että asetusluonnosta ja perustelumuiiota on selkeytettävä merkittävästi ehdotettujen muutosten käytännön vaikutusten osalta. Nykymuodossaan asetusluonnos ja perustelumuiot jättävät täysin avoimeksi seikkoja, joilla voi olla merkittävä vaikutus lupamenettelyihin ja muihin toiminnanharjoittajia kohtaan kohdistuviin vaatimuksiin. Perustelumuiotissa esimerkiksi todetaan, että ehdotetut muutokset lisääisivät vesienhoidon suunnittelun läpinäkyvyyttä, ja että ehdotukset ovat pitkälti nykyisten suunnittelukäytäntöjen mukaisia. Muistiossa ei kuitenkaan ole perusteltu, millä tavalla muutokset lisääisivät läpinäkyvyyttä verrattuna nykytilaan. Muistiossa todetaan lisäksi, että ehdotetut muutokset selkeyttävät lupaedellytysten arviointia lupaviranomaisessa, mutta tätäkään ei ole avattu. Kemianteollisuus pitää ensisijaisen tärkeänä, että ehdotettujen muutosten käytännön vaikutukset avataan selkeästi ja ymmärrettävästi. (Kemianteollisuus ry)

Kemianteollisuus kantaa vahvaa huolta ehdotettujen muutosten vaikutuksesta lupamenettelyihin. Perustelumuiotio ei esimerkiksi avaa, miten yksittäisten hankkeiden ympäristötavoitteiden mukaisuus varmistetaan lupamenettelyssä. Vesienhoitolain asetusvaltuuksia tarkemmista säännöksistä vesien tilan tavoitteista (20 a §), joita yksittäisellä hankkeella ei saa vaarantaa, taikka 20 b § asetusvaltuuksia tarkemmista säännöksistä tilan heikentämättömyyden arvioinnista, ei selvennetä asetuksen avulla yksittäisten hankkeiden lupamenettelyn kannalta. (Kemianteollisuus ry)

Yksittäisten hankkeiden osalta on epäselvää, onko luvanhakijalla mahdollisuus hakea muutosta vesienhoitolain 20 a ja 20 b § luvanhakijan toimittamien uusien tietojen osalta (hankkeen tai toiminnan vaikutuksia arvioitaessa on otettava huomioon vesienhoitosuunnitelmassa esitetyn lisäksi muut ajantasaiset tiedot vesimuodostuman tilasta), jos toiminnanharjoittaja on eri mieltä lupaviranomaisen kanssa vesien tilasta tai hankkeen vaikutuksista vesien tilaan. Asia on niin merkittävä uusien investointien kannalta, että sitä on selvennettävä tarvittaessa lakeja täsmentämällä tai vähintään selkeillä ohjeilla. Selkeä, yhdenmukainen ja ennakoitava lainsäädäntö on

kilpailukykyisen ja kestäväen toimintaympäristön perusedellytys. Kemianteollisuudelle on siksi ensisijaisen tärkeää, että asetusta perusteluineen täsmennetään vielä ennen asetuksen säätämistä niin, että suhde muuhun, erityisesti hankkeiden lupamenettelyihin liittyvään, sääntelyyn kuvataan selkeästi ja varmistetaan sääntelyn yhdenmukaisuus ja selkeys. (Kemianteollisuus ry)

Perustelumuistion mukaan ehdotetut muutokset lisäävät vesienhoidon suunnittelun läpinäkyvyyttä muun muassa vesimuodostumien luokittelussa. Lisäksi todetaan, että muutokset selventävät myös oikeustilaa ja ehdotukset ovat pitkälti vesienhoidon suunnittelun käytänteiden mukaisia. Fortum pitää edellä mainittuja vaikutuksia yrityksiin riittämättöminä ja osittain harhaanjohtavina. Esitettyjä vaikutuksia pitäisi perustella tarkemmin. Vaikka ehdotukset ovat pitkälti vesienhoidon suunnittelun käytänteiden mukaisia, johtaisivat ehdotetut pykälät nähdäksemme joustamattomampiin käytäntöihin, ja vaikuttaisi näin heikentävästi yritysten toiminta- ja investointiympäristöön. (Fortum Oyj)

Vaikutusten arvioinnissa todetaan, että kun luokittelussa jatkossa vesimuodostuman tila määräytyy heikoimman tekijän tilan perusteella, yksittäisten vesimuodostumien tila voi alentua seuraavissa suunnitelmissa. Fortum näkee, että one-out-all-out -periaatteen vaikutus tulee olemaan tätä suurempi. Asetuksenvalmistelussa tulisi tarkemmin analysoida, miten luokittelujärjestelmää tulisi kehittää, jotta näitä vaikutuksia pystytään tasapainottamaan. On myös selvää, että lievempiä tilatavoitteita on asetettava (alkuvuonna voimaan tulleen lain velvoittamana) jatkossa enemmän, varsinkin rannikkovesillä, jotta yritysten toimintaympäristö ei heikkene liikaa. Esimerkiksi Ruotsissa lievempiä tilatavoitteita on laajasti käytössä. (Fortum Oyj)

Minimitekijäperiaatteeseen siirtyminen on merkittävä muutos, joka voi joissakin vesimuodostumissa johtaa luokan alenemiseen toiminnanharjoittajasta riippumattomista syistä. Ennen asetuksen hyväksymistä tulee kattavasti selvittää kuinka monen vesimuodostuman luokitukseen muutos vaikuttaa, ja toisaalta mikä on muutoksen vaikutus luvitukseen ja investointeihin. (Neste Oyj).

Ympäristövaikutusten arvioinnista Puhtaan meren puolesta ry. haluaa tuoda esille, että siirryttäessä minimitekijäperiaatteeseen hyvän tilan saavuttamiseksi heikoimmassa tilassa oleva laatutekijä määrää ekologisen tilan, ja tämä taas arvioinninkin mukaan tulee edellyttämään mahdollisesti enemmän toimenpiteitä kuin aiemmin. Jos toimenpiteitä vaaditaan, on niillä suorat ei vain välilliset vaikutukset ihmisen terveyteen, elinolosuhteisiin ja viihtyvyyteen. Tästä esimerkkinä teollisuuslaitosten toiminnan tarkempi rajaaminen ja valvonta, jos kyse on toiminnan vaikutuksista vesistöihin. Jos teollisuuslaitosten vesistö päästöjä rajataan ja tiukemmin seurataan saattaa se vaikuttaa laitoksen rakentamiseen tai uusiin investointeihin, ja näin suoraan ihmisten elinolosuhteisiin. Toisaalta minimitekijäperiaate tulee vaikuttamaan ihmisten terveyteen myös suoraan edistään esim. vesistöjen kunnostusta ja sitä kautta turvallista käyttöä esim. uimavedet ja juomavedet. Vaikutuksia ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen voida pitää välillisinä vaan suorina sekä merkittävinä. (Puhtaan meren puolesta ry)

Asetusmuutoksen ympäristövaikutusten arvioinnissa ei tunnistettu asetusmuutoksella olevan suoria ympäristöön kohdistuvia vaikutuksia. Luonnonsuojeluliitto ehdottaa, että asetusmuutoksen tavoitteena korostuisi vesien hyvän tilan saavuttaminen - eli myönteinen ympäristövaikutus - kaikissa pinta- ja pohjavesissä sekä tällä hetkellä erinomaisessa tilassa olevien vesimuodostumien turvaaminen sitä heikentäviltä toimilta. (Suomen Luonnonsuojeluliitto ry)

Vesienhoitoasetuksen muutoksella voi olla merkittäviä vaikutuksia teollisuuden toimintaedellytyksiin ja lupamenettelyjen sujuvuuteen. Tämän vuoksi pidämme tärkeänä, että vaikutuksia arvioidaan huolellisesti jo

valmisteluvaiheessa. Arvioinnissa tulisi erityisesti kiinnittää huomiota seuraaviin näkökohtiin: i) Miten muuttuvat luokitteluperusteet vaikuttavat investointien ennakoitavuuteen ja luvituksen ehtoihin. ii) Millaisia hallinnollisia tai kustannusvaikutuksia arviointitavat voivat aiheuttaa yrityksille. iii) Millä tavoin poikkeamismenettelyn soveltaminen otetaan huomioon suhteessa kiristyyiin luokitteluihin. iv) Onko sääntelyllä epäsuoria vaikutuksia huoltovarmuuden kannalta keskeisiin toimialoihin, erityisesti huomioitava vesivoiman korostuva rooli fossiilisista polttoaineista luovuttaessa. Teknologiateollisuus ry pitää tärkeänä, että arvioinnin perusteella voidaan tarkentaa sääntelyn sisältöä ja soveltamista ja että elinkeinoelämän näkemykset otetaan huomioon vaikutusten kokonaisarvioinnissa. (Teknologiateollisuus ry)

Vesivarojen saatavuus on keskeistä huoltovarmuuden kannalta tärkeille sektoreille kuten kaivosteollisuudelle, energiajärjestelmille ja vihreän siirtymän mukaisille hankkeille. Asetuksen vaikutukset tällaisiin investointeihin tulee arvioida ja turvata mahdollisuus niiden toteutumiseen tilanteissa, joissa vesien tilaan kohdistuvat vaikutukset ovat hallittavissa ja kokonaisarvio on myönteinen. (Teknologiateollisuus ry)

4.5. Muut näkökohdat

4.5.1. Perustuslakiin liittyvät näkökohdat ja rahoitus

Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan perustuslain 20 §:n mukaisesti jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon sekä 22 §:n mukaisesti turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Toimivaltaisilla viranomaisilla on suoraan perustuslaista johdettavissa oleva velvoite järjestää perusoikeuskytkentäiset tehtävänsä kaikissa tilanteissa. Budjettirajoitteella ei voida rajoittaa lakisääteisten palveluiden saatavuutta (esim. PeVL 26/2017 vp). (Luhalahden Pitkäjärven suojeluyhdistys ry)

4.5.2. Vesienhoidon suunnitteluun liittyvät huomiot

Kansalaisten osallistumisen vahvistaminen

Vesienhoitosuunnitelmien laatimisessa kansalaisten osallistuminen ja heidän näkemyksiensä huomioiminen voisi olla laajemmin esillä. Tämä voisi parantaa suunnitelmien hyväksyttävyyttä ja toteutettavuutta. (Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry)

Heikentämättömyyden arviointi

Jossain määrin epäselväksi jää, täsmentävätkö asetukseen esitetyt muutokset esim. riittävästi vesimuodostuman heikentämättömyyden arviointia koskevia lain taseisia säännöksiä kuten yhtenä tavoitteena oli. (ELY-keskukset)

Luokittelua koskevia näkökohtia

Luokittelua koskevia näkökohtia on esitetty edellä mm. vaikutusten arviointia koskevassa jaksossa 4.4.

Luokittelun merkittävyyden vuoksi olisi tärkeää, että asetuksessa ja sen perustelumuiotiossa tuotaisiin mahdollisimman selvästi ja avoimesti näkyviin kaikki se, mistä on olemassa selkeä linjaus, ja toisaalta tuotaisiin selvästi esiin ne asiat, joissa linjaukset ovat joko mahdollisesti muuttuvia tai eivät ole vielä selkeitä, ja että

missä, milloin ja miten nämä tullaan selkeyttämään. Perusteiden tulisi olla ymmärrettäviä kaikille ketä asia koskee. Esimerkiksi ilmaus siitä, että luokittelussa jatkossa vesimuodostuman tila määräytyy heikoimman tekijän tilan perusteella voi olla kaikille hankalasti ymmärrettävä sellaisenaan, koska tila ei kuitenkaan voi määräytyä esim. pelkästään hydrologis-morfologisen tilan mukaan hyvää huonommaksi. (ELY-keskukset)

ELY-keskusten mukaan nyt olisi siis hyvä saada todella selkeäksi se mitä tarkoittaa laatutekijäkohtaiseen tarkasteluun siirryttäessä se, että kaikissa pinta- ja pohjavesimuodostumissa tulee saavuttaa vähintään hyvä tila. (ELY-keskukset)

Luokittelun muutostilanteet vesienhoidossa

Vesien luokittelun muuttuessa tulisi selkeästi kuvata, mistä muutokset johtuvat. Onko siis vesien tila aidosti muuttunut vai johtuuko osa muutoksesta luokittelumuutoksesta? (Bioenergia ry, Suomen Kalankasvattajaliitto ry). Muutokset eri laatutekijöissä tulisi aina avata. Koska vesimuodostuman tila määräytyy jatkossa aina heikoimman laatutekijän tilan perusteella, niin yksittäisten vesimuodostumien tila voi arvioinnissa alentua. Mikäli dataa on riittävästi ja arviointi varmalla pohjalla, niin vesienhoitotoimia ja myös niiden kustannuksia voidaan kohdentaa tehokkaammin. Lähtökohtana tulee olla, että tulonmenetykset korvataan alueen toimijoille. Tarkempi ja perusteltu kohdentuminen on myönteistä paitsi toimijoiden tasolla niin myös yleisemmin yhteiskunnan tahtotilan kannalta vesien hyvään tilaan saamiseksi. (Bioenergia ry)

Myös laatutekijöiden muutokset on julkaistava, vaikka ne eivät vaikuttaisi luokittelun lopputulokseen (Suomen Kalankasvattajaliitto ry).

Luonnonsuojeluliitto kannattaa sitä, että vesimuodostuman tila määräytyy jatkossa asetuksen pykäläksi 12 ehdotetun mukaisesti heikoimman tekijän tilan perusteella (minimitekijäperiaate, One-out, all-out). (Suomen luonnonsuojeluliitto ry)

Tilaluokituksen muutosten vaikutuksia on arvioitava erityisesti lupaprosessien ennakoitavuuden, investointien sujuvuuden ja vesivarojen kestävä hyödyntämisen kannalta. Hankkeet, joilla on kokonaisuudessaan myönteinen ympäristövaikutus, eivät saa estyä teknisen luokituksen yksityiskohdan vuoksi. (Teknologiateollisuus ry)

Energiateollisuus huomauttaa, että huomiota tulee kiinnittää myös OOA-periaatteen ja sen vaikutusten kommunikointiin. On oltava mahdollista ymmärtää, mitkä luokitteluun liittyvät vaikutukset johtuvat vesistöissä tapahtuneista muutoksista, ja mitkä OOA-periaatteen käyttöönotosta. On olemassa myös riski, että OOA-periaatteen käyttöönotosta johtuva vesien tilan heikkeneminen laitetaan vuoden alusta voimaan tulleiden vesienhoitolain muutosten piikkiin. (Energiateollisuus ry)

Minimitekijäperiaatteen (one-out, all-out, OOA) tuominen vesien tilan luokittelun pohjaksi on merkittävä muutos, joka voi johtaa yksittäisten vesimuodostumien tilaluokan heikkenemiseen yhden tekijän perusteella. Tällainen tilaluokan muutos voi vaikuttaa suoraan lupaprosesseihin, velvoitteisiin ja kustannuksiin. Tämän vuoksi on ensiarvoisen tärkeää, että tilaluokitusta heikentävä asiantuntija-arvio perustuu huolellisesti dokumentoituun, läpinäkyvään ja mitattuun tietoon, ja että sen perusteet ovat jälkikäteen arvioitavissa. (Metsäteollisuus ry)

Pohjavesien arviointi

Pohjaveden tilan arviointiin liittyvät sääntelykohdat vaativat tarkkuutta. Laatunormien ylittymistä ei tule arvioida pelkästään yksittäisten seurantapisteiden perusteella ilman, että arvioidaan pisteiden edustavuutta ja

luontaisten kuormitustekijöiden merkitystä. On erityisen tärkeää erottaa luontainen vaihtelu teollisen toiminnan vaikutuksista. Yhdenmukainen tulkinta ja looginen suhde ympäristönsuojelulain vastaaviin säännöksiin tulee varmistaa. (Teknologiateollisuus ry)

Luotettavuus, läpinäkyvyys ja vastavuoroinen valmisteluprosessi vesienhoidon suunnittelussa

Kemianteollisuus ry painottaa vastavuoroisen, avoimen ja ajantasaisen tiedonvaihdon ja valmistelun merkitystä vesienhoidon suunnittelun onnistumiseksi. Luokituksen luotettavuus, läpinäkyvyys ja yhteistyö toiminnanharjoittajien kanssa ovat esimerkkejä seikoista, joissa on parannettavaa. Koska ympäristövaikutuksia arvioidaan yksittäisten hankkeiden lupaedellytysten näkökulmasta, toiminnanharjoittajien kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että arvioinnit on tehty huolellisesti hyödyntäen parasta saatavilla olevaa tietoa. Luokitusten tulee olla selkeitä ja niiden perusteet läpinäkyviä. Luotettavuutta tulisi pystyä arvioida ja epävarmat luokitukset tulisi pystyä sulkea pois. On oltava selvää, mikä luokitus perustuu mittaustuloksiin ja mikä arviointeihin. Luokituksen luotettavuustaso ja siihen liittyvät kriteerit on tuotava esille. Nämä selkeyttävät seikat ja tiedonvaihdon vastavuoroisuus on tuotava osaksi asetusehdotusta ja perustelumuiiota ennen asetuksen säätämistä. (Kemianteollisuus ry)

Toiminnanharjoittajat, kuten metsäteollisuuden yritykset, tuottavat merkittäviä määriä seurantatietoa vesistöjen tilasta esimerkiksi velvoitetarkkailujen kautta. On tärkeää, että myös viranomaisilta toiminnanharjoittajille välittyvä tieto on riittävän avointa ja ajoissa saatavilla, jotta vesien tilan kehitystä voidaan ennakoida ja mahdollisiin toimenpidevaatimuksiin reagoida ajoissa. Jatkossa viranomaisten ja toiminnanharjoittajien välistä vuorovaikutusta on tiivistettävä erityisesti tilanteissa, joissa yksittäisillä havaintotiedoilla voi olla merkittävä vaikutus koko vesimuodostuman luokitukseen. Avoin keskustelu ja tietojen yhteiskäyttö edistävät luottamusta ja parantavat vesienhoidon tehokkuutta. (Metsäteollisuus ry)

Tilaluokittelun perusteiden, tulosten sekä seurannan osalta läpinäkyvyyttä tulee parantaa, jotta kaikille toimijoille on yksiselitteisesti selvää, miten luokittelu on tehty. Läpinäkyvyyttä voidaan parantaa esimerkiksi sektorikohtaisella kommentoinnilla tai kuulemisella ja avaamalla luokittelua vesimuodostumakohtaisesti helposti saatavilla olevaksi. (Neste Oyj)

Luokittelun oikeellisuuden ja toiminnanharjoittajien tasapuolisen kohtelun vuoksi jokisuiden vaihtumisvyöhykkeiden rajat tulisi selvittää ripeästi sekä raportoida vähintään osana rannikkovesimuodostuman tilan luokan määrittämistä. Vesipuidedirektiivin mukaan Itämeri on yksi luonnontieteellinen alue missä vaihtumisvyöhykkeitä voidaan soveltaa. (Neste Oyj) (Pykäläkohtaisissa näkökohdissa asiaa on avattu laajemmin, kts. 10 §)

Koska ekologisen tilan luokittelu perustuu osin laskennallisiin tunnuslukuihin ja keskitettyyn tietojärjestelmätyöhön (ks. 12 a § ja muistion sivut 10–12), on tärkeää, että luokittelun laskentaperusteet, havaintopaikat ja tietopohjat ovat avoimesti saatavilla myös muille toimijoille. Esitämme, että SYKE julkaisee vertailuarvot, laskentamenetelmät ja tilaluokittelun perustiedot systemaattisesti avoimessa tietokannassa. (Suomen vesilaitosyhdistys ry)

Sääntelyn soveltaminen ei saa johtaa alueellisesti eriytyneisiin tulkintoihin. ELY-keskusten ja muiden viranomaisten tulee noudattaa yhdenmukaisia käytäntöjä, jotta oikeusvarmuus toteutuu kaikkialla Suomessa. Tämä edellyttää selkeitä soveltamisohjeita sekä mahdollisesti siirtymäaika, jolla varmistetaan hallittu toimeenpano. (Teknologiateollisuus ry)

Uudessa 12 §:ssä säädetään biologisen tekijän tilan luokittelusta. Perustelumuistion mukaan ”Laskennan sääntöjen olisi oltava selkeät ja läpinäkyvät, jotta viranomaiset ja toiminnanharjoittajat pystyvät laskemaan laatutekijöiden tilaa yhtenevällä tavalla”. On tärkeää, ettei laskenta johda virheelliseen vesimuodostuman tila-arvioon. Myös luokittelun tietojärjestelmään vietävät tarkemmat lisätiedot ovat tarpeen, jotta laskenta on läpinäkyvää. (Suomen Kalankasvattajaliitto ry)

Energiateollisuus toteaa, että luokituksen luotettavuus, läpinäkyvyys ja yhteistyö toiminnanharjoittajien kanssa ovat keskeisiä elementtejä vesienhoidon suunnittelussa. Luokitusten tulee olla selkeitä, läpinäkyviä ja perustua riittävään tietopohjaan. Luotettavuutta tulisi pystyä arvioimaan ja epävarmat luokitukset tulisi pystyä sulkemaan pois. On oltava selvää, mikä perustuu mittaustuloksiin ja mikä arviointeihin. Luokituksen luotettavuustaso ja siihen liittyvät kriteerit on tuotava esille. On myös ymmärrettävä, että vaikka vesienhoitosuunnitelmassa esitetty tieto vesien tilasta ei ole lupamenettelyä sitova, on silti luokittelun merkitys kasvanut merkittävästi uudessa toimintaympäristössä. Iso muutos nykyiseen käytäntöön on minimitekijäperiaatteen (one-out, all-out - OOA) periaatteen käyttöönotto vesienhoidon suunnittelussa, jonka myötä luokittelussa vesimuodostuman tila määräytyy heikoimman tekijän perusteella. ET:n käsityksen mukaan OOA-periaatteen käyttöönotto tulee entisestään hankaloittamaan vesipuidedirektiivin mukaisiin tilatavoitteisiin pääsemistä vuoteen 2027 mennessä, vaikka faktisesti kyseisten vesimuodostumien oloissa ei tapahdu muutoksia. Kuten myös eduskunnan talousvaliokunta on painottanut (valiokunnan lausunto TaVL 30/2024 vp), tämä on merkittävä riski niin puhtaan siirtymän kuin muidenkin teollisten investointien kannalta. (Energiateollisuus ry).

Jatkossa vesimuodostuman tila määräytyy heikoimman tekijän tilan perusteella, minkä takia joidenkin yksittäisten vesimuodostumien tila voi arvioinnissa alentua. On tärkeää, että vähintään seuraavaa vesienhoitosuunnitelmaa valmisteltaessa tuodaan esille, mikä on aitoa vesien tilan muutosta ja mikä luokittelumuutoksesta johtuvaa. Myös muutokset laatutekijöissä on tuotava esille, vaikka luokittelun lopputuloksessa muutokset eivät näkyisi. Näin vesienhoidon toimenpiteitä on helpompi kohdistaa oikeaan tekijään mahdollisesti tarvittavan muutoksen aikaan saamiseksi. Positiivinen kehitys myös kannustaa yrittämään entistä enemmän, kun toimenpiteillä voidaan osoittaa olevan vaikutusta. (MTK)

Jos luokittelu johtaa toimenpiteiden lisätarpeeseen, on toimenpiteitä mietittäessä ratkaistava, miten niistä aiheutuvat kustannukset ja tulonmenetykset korvataan alueen toimijoille. (MTK)

Paineet - Lappi

Lapin liitto kiinnittää huomiota myös paineisiin, jotka nousevat tarpeesta hillitä ilmastonmuutosta ja toisaalta paineisiin, jotka nousevat tarpeesta turvata aine- ja energiaomavaraisuutta. Lapissa on suunnitteilla lukuisia vihreän siirtymän suurhankkeita, kuten kaivos- ja energiahankkeita (mm. pumppuvoimalat). Lapin liitto katsoo, että vesienhoidon suunnittelussa ja vesien tilan arvioinnissa tulisi nykyistä paremmin huomioida näiden hankkeiden potentiaaliset yhteisvaikutukset vesistöihin. Ilmastonmuutoksen vaikutuksille herkillä alueilla, joille samanaikaisesti kohdistuu paineita vihreän siirtymän suurhankkeille, olisi myös perusteltua tarkistaa seurantapisteverkoston kattavuus. Tietopohjan vahvistaminen sekä yhteisvaikutusten arviointi tukisi vesienhoidon tavoitteiden huomioimista maankäytön suunnittelussa ja kaavoituksessa tehtävässä yhteensovittamisessa. (Lapin liitto)

Ympäristötavoitteet ja poikkeamat

ELY-keskusten mukaan asetuksen valmistelun yhteydessä olisi ollut hyvä saada myös täsmennystä poikkeamiin liittyen, mutta asiasta tulee myöhemmin ohjeistusta. Vesimuodostumaan kohdistuva

poikkeamatieto tulisi saattaa vesienhoidon suunnittelun järjestelmiin (esim. Pisara) tiedoksi, jotta se pystytään huomioimaan jatkosuunnittelussa. Tämä edellyttää järjestelmien kehitystä. (ELY-keskukset)

Luonnonsuojeluliitto toteaa, ettei vesien hyvän tilan tavoitteen saavuttamisesta tulisi poiketa eikä tavoitteen saavuttamista tule lainkaan viivästyttää. Ympäristötavoitteiden tulisi vesiputedirektiivin mukaisesti koskea myös luokittelemattomia pienvesiä. Pintavesien tilan arvioinnissa maankäytön muutoksista (ojitus, auraus ja muu maanmuokkaus esimerkiksi maa- ja metsätaloudessa, turvetuotannossa, tierakentamisessa ja muussa rakentamisessa) aiheutuva humus- ja kiintoainepitoisuuksien nousu ja niiden seurauksena kehittyvä vesien tummuminen tulisi huomioida nykyistä selvemmin ja sisällyttää osaksi pintavesien tilan arviointimenettelyä. (Suomen luonnonsuojeluliitto ry)

Ilmastonmuutokseen ja maankäyttömuutoksiin liittyvää vesien tummumista on havaittu myös Lapissa. Vesien tummuminen vaikuttaa sekä eliöryhmiin että fysikaaliskemiallisiin säätelytekijöihin ja muuttaa eliöyhteisöjä. Tummumista ei kuitenkaan huomioida vesien tilaa heikentävänä tekijänä nykyisessä luokittelussa. Lapin liitto pitäisi hyvänä, että vesien tummumisen merkitystä ekologiselle tilalle arvioitaisiin jatkossa systemaattisemmin osana ekologista luokitusta. (Lapin liitto)

Energiateollisuus korostaa, että tarve vesien tilatavoitteita koskevien joustojen (lievemmat ympäristötavoitteet, KeVoMu-nimeäminen, määräaikaisten pidennys, uusien hankkeiden poikkeukset) täysimääräiseen käyttöönottoon on entisestään korostunut, ja siihen velvoittaa myös vesienhoitolakiin vuoden alusta tulleet muutokset. Asetuksenvalmistelussa tulisi TaVL lausunnon mukaisesti analysoida tarkemmin, miten luokittelujärjestelmää tulisi kehittää, jotta vaikutuksia pystytään tasapainottamaan. (Energiateollisuus ry)

Poikkeamismenettely vesienhoitolain 20 c §:n mukaisesti on olennainen osa vesiputedirektiivin mukaista sääntelykokonaisuutta. Sen tarkoituksena on mahdollistaa sääntelyn joustavuus silloin, kun teknisesti tai taloudellisesti kohtuuttomat vaatimukset vaarantavat yleisen edun kannalta merkittävät hankkeet. Asetuksen tulee tunnistaa selkeästi poikkeamissäännösten asema osana kokonaisuutta, ja varmistaa niiden sovellettavuus asetustasolla. (Teknolohioteollisuus ry)

Vesimuodostuman biologisen tilan arviointi -uudet menetelmät

Vesimuodostuman biologisen tilan arvioinnissa käytetään tiettyjä muuttujia, jotka on määritelty liitteessä 2 b. Nämä muuttujat kuvaavat vesimuodostumaan kohdistuvien paineiden vaikutuksia. Vesistöjen tilan seurantaan kehitetään kuitenkin koko ajan uusia DNA-pohjaisia menetelmiä, jotka mahdollistavat vesiekosysteemien biologisten laatutekijöiden, kuten kasvi- ja eläinplanktonin, piilevien ja pohjaeläinten, tarkemman seurannan. DNA-menetelmät voivat täydentää perinteisiä mikroskooppianalyysijä ja tarjota tarkempia tietoja vesistöjen monimuotoisuudesta. Luontotyyppien ekologisen tilan arviointimittaristoja on päivitetty ja niihin on lisätty uusia tulkintaohjeita sekä hyvitystoimenpiteiden vasteiden kuvauksia. Näitä mittareita voidaan käyttää esimerkiksi ennallistamistoimien suunnittelun tukena ja ekologisen kompensaation arvioinnissa. (Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry)

Perämeren haasteet biologisten tekijöiden osalta

Perämerellä on edelleen kovin niukasti käyttökelpoisia vesienhoitolainsäädännön mukaisia biologisia tekijöitä, joiden pohjalta vesimuodostumien tilaa määritetään. Nykyistä biologisten suureiden pakettia tulisi täydentää Perämerelle soveltuvalla vesikasvillisuusindikaattorilla. Rakkohaurun leviämiseen perustuva leväindikaattori ei toimi, kun lajin levinneisyys rajoittuu Merenkurkuun. Uutena mukaan tullut punaleväindikaattori ei ole nykymuodoissaan soveltuva Perämerelle, missä punaleviä on kovin niukasti. Myös kalapuolelle tulisi kehittää

indikaattori, joka olisi käyttökelpoinen Perämeren oloissa. Kasviplantonin osalta olisi myös mahdollista kehittää todellinen ekologinen indikaattori perustuen kasviplanktonyhteisön lajiston monimuotoisuuteen. Nykyisellään vain ulkomerialueille on kasviplanktonbiomassan raja-arvot. Niitä tarvittaisiin myös rannikon läheisille merialueille. (Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry)

Vesien- ja merenhoito Lapissa

Lapissa Kemijoen, Tornionjoen sekä Tenon-Näätämöjoen-Paatsjoen vesienhoitoalueiden suunnittelusta vastaa Lapin ELY-keskus. Osa Lapista ulottuu myös Oulujoen-lijoen vesienhoitoalueelle. Lapin liiton virastolla on edustus Lapin vesien- ja merenhoidon yhteistyöryhmässä. Lapin liitto on ottanut vesienhoitosuunnitelmat huomioon toiminnassaan. Esimerkiksi maakuntakaavoituksessa on nostettu esiin maakuntakaavan suhdetta vesienhoitosuunnitelmiin ja arvioitu kaavan vaikutuksia pinta- ja pohjavesiin. Merialuesuunnittelun toisella kierroksella on tarkoitus vahvistaa maan ja meren vuorovaikutusta sekä synkronoida suunnittelu ajallisesti ja sisällöllisesti aiempaa paremmin meren- ja vesienhoidon suunnittelun kanssa. (Lapin liitto)

Lappi-sopimuksessa tuodaan kestävä kehityksen tavoitteita maakuntatasolle Lapin Green Deal -tiekartan kautta. Siinä määritellään Lapille merkitykselliset YK:n kestävä kehityksen tavoitteet ja niihin liittyvät toimenpiteet. Ilmastonmuutoksen hillitseminen on yksi Lappi-sopimuksen strategisista painopisteistä. Lapin liitto on myös sitoutunut toimimaan lohien ja muiden vaelluskalakantojen lisääntymisedellytysten turvaamiseksi maakunnan rakentamattomien ja rakennettujen vesistöjen osalta. Huomionarvoista on, että myös saamelainen kulttuuri- ja kalastusperinne edellyttää puhtaita vesiä ja elinvoimaisia kalakantoja. (Lapin liitto)

Pinta- ja pohjavesien ominaispiirteiden selvittäminen

Ympäristöarvioinnissa pinta- ja pohjavesien ominaispiirteiden selvittämisessä on otettu käyttöön uusia lähestymistapoja ja kriteereitä. Ryhmätarkastelussa samankaltaisia pintavesiä ja pohjavesiä voidaan tarkastella ryhminä, mikä tehostaa arviointia ja seurantaa. Tämä tarkoittaa, että samalla vesienhoitoalueella sijaitsevat, luonnonoloiltaan ja ihmistoiminnan vaikutuksiltaan samankaltaiset vesimuodostumat voidaan käsitellä yhtenä ryhmänä. (Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry)

Pinta- ja pohjavesialueiden osalta määrittelyä on laajennettu sijainnin ja rajojen määrittelyssä otetaan huomioon myös ne pohjavesialueet, joista pintavesiekosysteemit ja maaekosysteemit ovat suoraan riippuvaisia. Seurantaohjelmia on myös päivitetty kattamaan laajemmin erilaisia vesien ominaispiirteitä ja niiden muutoksia. Tämä sisältää esimerkiksi uusia biologisia, fysikaalis-kemiallisia ja hydrologis-morfologisia tekijöitä. (Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry)

Uusia vesienhoidon haasteita

Suomen Vesiensuojelun keskusliitto tuo esiin, että vesienhoidossa on tapahtumassa useita merkittäviä muutoksia sekä antaa niistä esimerkkejä, kuten uusi sääntely (uudistettu juomavesidirektiivi), luonnonmukaiset menetelmät, ilmastonmuutoksen vaikutukset tai uudet ympäristölle vaaralliset yhdisteet ja kemikaalit.

Vesiensuojelun Keskusliitto ry tuo esiin myös uusia aineita koskevia näkökohtia. Uudet saasteet ovat aineita, jotka eivät ole perinteisesti olleet ympäristön saasteita, mutta joiden vaikutukset ovat nyt tunnistettuja. Näihin kuuluvat muun muassa mikromuovit, nanomateriaalit, lääkkeitä ja hormonitoimintaa häiritsevät kemikaalit. Mikromuovit ovat pieniä, alle 5 mm kokoisia muovihuokkasia, jotka koostuvat polymeereistä ja muovin lisäaineista. Niitä löytyy ympäristöstä, kuten elintarvikkeista, juomavedestä ja ilmasta. Mikromuoveja syntyy esimerkiksi autonrenkaiden kulumisesta, synteettisten tekstiilien pesemisestä ja muovituotteiden

hajoamisesta. Uusien aineiden osalta näistä ei ole mitään mainintaa ympäristöarvioinnin kriteereissä, vaikka näillä on kiistatta merkittäviä vaikutuksia vesiekosysteemeissä. Näiden aineiden vaikutukset ekosysteemeihin ja ihmisten terveyteen ovat vielä osittain tuntemattomia, mutta tutkimus niiden ympärillä lisääntyy jatkuvasti. (Suomen vesiensuojelun Keskusliitto ry)

Seurannan voimavarat

Seurantaan olisi tarpeen saada riittävästi resursseja, jotta saataisiin mahdollisimman luotettavaan ja edustavaan seuranta-aineistoon perustuva tilaluokka. On tilanteita, jolloin on käytettävissä seurantatietoa vain yhdeltä vuodelta ja yhdestä havaintopaikasta, ja luokittelu tehdään käytännössä tähän tietoon perustuen tai vielä vanhempaan olemassa olevaan tietoon perustuen, mikä johtaa luokituksen epätarkkuuteen. Biologista seurantatietoa ei aina ole käytettävissä, jolloin luokittelu perustuu joko hydrologis-morfologiseen tai/ja fysikaalis-kemialliseen aineistoon ja biologisen tilan asiantuntija-arvioon. (ELY-keskukset)

WWF lausuu, että seurannan maantieteellinen ja ajallinen kattavuus on varmistettava ja seurannalle on osoitettava riittävät resurssit. (WWF)

Pienvedet vesienhoidossa

Vesienhoidon ulkopuolella olevat vesimuodostumat ns. pienet vedet suojataan vain, jos se vaikuttaa jonkin vesienhoidon tarkastelussa mukana olevan vesimuodostuman tilaan. Pienten vesien tila tulisi samalla tavalla kansallisesti turvata selkeyttämällä pienvesiä koskeva lainsäädäntö. (Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry)

Vesienhoitosuunnitelmissa pintavesien tarkasteluysikkönä on vesimuodostuma. Kaikki valuma-alueeltaan yli 100 km² laajuiset joet ja pinta-alaltaan yli 1 km² (100 ha) kokoiset järvet on nimetty vesimuodostumiksi ja niille tehdään tilatavoitteet. Pienet järvet jäävät ilman tilaluokitusta ja tilatavoitteita. Tämän vuoksi niiden oikeudellinen asema on heikko. Nykyinen lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö ei suojaa pieniä alle 1 km²:n järviä pilaamiselta tai niiden tilan heikentämiseltä. (Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry)

Yhdistyksen käsityksen mukaan asetusuudistuksessa on kyse mm. tarkennuksista, jotka liittyvät vesien tilatavoitteisiin ja heikentämättömyysvaatimuksiin. Asetusluonnoksessa tai sen perusteluissa ei ole kuitenkaan erikseen mainittu pienten, luokittelemattomien vesimuodostumien heikentämättömyyden vaatimusta, mistä on jo olemassa EUTI:n ns. Sweetman-ratkaisu ja vielä suomalainen ennakkopäätös KHO 2025:1. KHO on soveltanut nyt ensimmäistä kertaa Unionin tuomioistuimen em. ennakkopäätöstä, joka tietyin ehdoin kieltää pienten vesien tilan heikentämisen. (Luhalahden Pitkäjärven suojeluyhdistys ry)

KHO:n päätösaineistosta käy ilmi, että Varsinais-Suomen ELY-keskuksen käsityksen mukaan hyvän tilan tavoite koskee kaikkia vesiä, myös pienialaisia pintavesiä, joita ei ole luokiteltu. Luokittelemattomilla vesistöillä on lisäksi suora vaikutus niiden alapuolisten luokiteltujen vesimuodostumien tilaan, mikä on otettava huomioon lupaharkinnassa. On ristiriitaista, että vesimuodostumat tulisi saada mahdollisimman hyvään tilaan samalla, kun niiden yläpuolisissa vesistön osissa ei ole mitään tilatavoitetta. Unionin tuomioistuimen tuomio tukee ELY-keskuksen käsitystä siitä, että pieniin pintavesiin kohdistuvat vesistö päästöt eivät välillisestikään saa johtaa siihen, että luokiteltuja pintavesimuodostumia koskeviin sitoviin vesienhoidon tavoitteisiin ei päästä. Korkein hallinto-oikeus totesi, että lupaharkinnassa on arvioitava, miten toiminnan vaikutukset luokittelemattomiin vesistöihin vaikuttavat edelleen niiden alapuolisten luokiteltujen pintavesimuodostumien tilaan. Näin ollen merkittäväksi katsottava pilaantuminen tai sen vaara myös luokittelemattomassa vesistössä muodostaa jo sellaisenaan ympäristöluvan myöntämisen esteen. (Luhalahden Pitkäjärven suojeluyhdistys ry)

Vesipuitedirektiivin soveltamisesta pienialaisiin vesistöihin olisi säädettävä asetuksessa erikseen EUTI:n ratkaisua noudatellen. Nykyinen ELY-keskusten sisäisiin ohjeisiin perustuva käytäntö (hallinnollisen taakan rajaaminen) ei liene lainkäytön kannalta kestävä ratkaisu. Hallinnollisilla ohjeilla ei voida antaa kansalaisia tai toiminnanharjoittajia sitovia määräyksiä, kuten esim. vesimuodostumien rajaamista pinta-alan perusteella tilatavoitteiden ulkopuolelle. Valtuutus tähän tulisi erikseen antaa lakiin tai asetukseen perustuen. Mikäli luokittelemattomien vesien tilan seurannasta vesienhoidossa ei anneta tarkempia määräyksiä tai ohjeita, niiden tila jää ilmeisesti lupamenettelyssä tai oikeuskäytännössä tapauskohtaisesti arvioitavaksi, mitä ei voida pitää hyvänä ratkaisuna ennakoitavuuden ja vesien heikentämättömyysvaatimuksen kannalta. Tämä on osin ristiriidassa vesienhoitolain 20 b §:n kanssa, jonka mukaan ”hankkeen tai toiminnan vaikutuksia arvioitaessa on otettava huomioon vesienhoitosuunnitelmassa esitetyn lisäksi muut ajantasaiset tiedot vesimuodostuman tilasta”. Epäselväksi jää, tulisiko vesienhoitosuunnitelmassa kuitenkin arvioida riittävässä määrin ja saatavissa olevin tiedoin myös pienten vesien tilaa. (Luhalahden Pitkälän suojeluyhdistys ry)

Vesienhoidon kannalta on keskeistä tuoda selkeästi esiin, koskevatko vesienhoidon tavoitteet nykyisin vesienhoitosuunnitelmissa luokiteltujen vesimuodostumien lisäksi myös luokittelemattomia pieniä vesimuodostumia, joiden tilan tunnistaminen on lupaharkinnassa joka tapauksessa oleellista. Luonnokseen jää edellä olevan perusteella selkeä puute luokittelemattomien vesistöjen suojelun osalta. (Luhalahden Pitkälän suojeluyhdistys ry)

Vesien tummuminen

WWF pitää suurena puutteena, että vesien tummumista ei arvioida pintavesien ekologista tilaa arvioitaessa ja katsoo, että tämä muuttuja tulee sisällyttää arviointeihin. Monessa alun perin kirkkaassa vesistössä on viime vuosikymmeninä havaittu tummumista, millä on monenlaisia haittavaikutuksia vesiluontoon. Ilmastonmuutos tulee pahentamaan tummumista korkeampien lämpötilojen ja sadannan sekä lisääntyneen orgaanisen aineksen hajoamisen myötä ja toimenpiteitä tummumisen vähentämiseksi on tehostettava.

Tummuminen tulisi huomioida nykyistä selvemmin ja sisällyttää osaksi pintavesien tilan arviointimenettelyä. (Suomen luonnonsuojeluliitto ry)

Lapin liitto pitäisi hyvänä, että vesien tummumisen merkitystä ekologiselle tilalle arvioitaisiin jatkossa systemaattisemmin osana ekologista luokitusta. (Lapin liitto)

Hajakuormitus

Vesistön tilaan eniten vaikuttavaan hajakuormitukseen Weser-päätöksen ja sen jälkeen tehtyjen lainsäädäntömuutosten vaikutus on hyvin pieni, kun taas vaikutus on merkityksellinen pistekuormittajiin, vaikka niiden päästöt eivät vaikuttaisi kokonaisuuteen kovinkaan paljon. Tämä aspekti ei myöskään nouse esiin tämän asetuksen valmistelussa, esimerkiksi jokisuiden vaihtumisaikavälien koskevan tarkastelun osalta, johon otamme tarkemmin kantaa pykäläkohtaisissa kommentteissa. (Fortum Oyj)

Kullanhuuhdonta

Kullanhuuhdonta-alueilta ajantasaisen, kattavan ja luotettavan tiedon saaminen Ivalojoen valuma-alueen ja muiden Inarijärven laskevien vesistöjen ja luonnonvaraisten kalastojen tilasta on keskeistä, jotta kullanhuuhdonnan vesistövaikutuksiin voitaisiin tehokkaasti puuttua ennalta. Velvoitetarkkailujen koontia ja raportointia ei tapahdu järjestelmällisesti ja avoimesti niin, että tiedot olisivat julkisesti helposti löydettävissä. Tarkkailu tehdään Lapin kullankaivajien liitto ry:n toimesta, tai kullankaivajien yksityistarkkailuna. Sekä Inarin

kunta että Metsähallituksen Inarin neuvottelukunta ovat kiinnittäneet aiempina vuosina huomiota vesistön tilan tarkkailun ongelmiin. (Saamelaiskäräjät)

Muutoksenhaku

Yksittäisten hankkeiden osalta on epäselvää, onko lupanhakijalla mahdollisuus hakea muutosta vesienhoitolain 20 a ja 20 b § lupanhakijan toimittamien uusien tietojen osalta (hankkeen tai toiminnan vaikutuksia arvioitaessa on otettava huomioon vesienhoitosuunnitelmassa esitetyn lisäksi muut ajantasaiset tiedot vesimuodostuman tilasta), jos toiminnanharjoittaja on eri mieltä lupaviranomaisen kanssa vesien tilasta tai hankkeen vaikutuksista vesien tilaan. Asia on niin merkittävä uusien investointien kannalta, että sitä on selvennettävä tarvittaessa lakeja täsmentämällä tai vähintään selkeillä ohjeilla. (Kemianteollisuus ry)

Toimenpiteet

Toimenpiteiden tulee olla oikeasuhtaisia ja ennakoitavia, jotta ne eivät aiheuta kohtuutonta haittaa alueen elinkeinoille tai asutukselle. Keski-Pohjanmaan liitto korostaa alueellisen yhteistyön merkitystä ja toivoo, että maakuntien ja kuntien asiantuntemus hyödynnetään suunnittelussa ja toimeenpanossa. (Keski-Pohjanmaan liitto)

4.5.3. Lupamenettelyihin liittyvät huomiot

Suhde ympäristönsuojelulain 71 §:ään

Kemianteollisuus ry katsoo, että huolta ja kysymyksiä herättää niin ikään asetuksen suhde YSL 71 § määräyksiin lupamääräysten tarkistamisesta. (Kemianteollisuus ry)

Ajantasaiset tiedot lupamenettelyssä

Tarvitaan selkeä menettely sille, miten ajantasaiset tiedot otetaan huomioon lupamenettelyssä ja mikä tiedon oikeudellinen painoarvo on. Vesienhoitolain 20b§ mukaan hankkeen tai toiminnan vaikutuksia arvioitaessa on otettava huomioon vesienhoitosuunnitelmassa esitetyn lisäksi muut ajantasaiset tiedot vesimuodostuman tilasta. Vesienhoitosuunnitelmassa esitetty tieto vesien tilasta ei ole lupamenettelyä sitova, mutta edelleen on epäselvää mikä tieto nähdään velvoittavana tuomioistuimenmenettelyissä. (Neste Oyj)

Kullanhuuhdonnan vaikutuksia koskeva lupaedellytys

Lupaharkinnassa yksittäisten hankkeiden vaikutusten arvioinnin ympäristöarviointisuunnitelmaan tulisi lisätä lupaedellytyksiin selkeä asetus siitä, kuinka paljon koneellinen kultanhuuhdonta saa vaikuttaa vesistöön ja kalakantoihin. Saamelaisten kotiseutualueella kultanhuuhdonnan vesistöä pilaavat vaikutukset ovat tällä hetkellä huomattavat, eikä niitä estetä selkeästi lupamenettelyllä, eikä vesistön kuormittuminen johda kuormitusta vähentäviin toimenpiteisiin. Jokien latva-alueilla on havaittu vuosittaista kunkaavun aiheuttamaa samentumaa ja vesien tila on tippunut kultanhuuhdonnan vaikutusalueella erinomaisesta hyvään. Myös kiintoainepitoisuudet ja sameusarvot ovat paikka paikoin hyvinkin korkeita. Vesistön samentumisesta johtuva kalakannan ja poikastuotannon väheneminen vaikuttaa suoraan kalastukseen, joka kuuluu perustuslain 17.3 §:ssä saamelaisille alkuperäiskansana turvattuihin perinteisiin elinkeinoihin. (Saamelaiskäräjät)

Pilaavat aineet

Asetuksen liitteeseen 7 (Pohjavettä pilaavat aineet ja niiden ympäristölaatunormit) tulisi lisätä muun muassa sulfidipitoisten malmien rikastuksessa tarvittavista kemikaaleista ainakin erittäin myrkylliset ksantaatit sekä kullan erotuksessa käytettävä erittäin myrkyllinen syanidi. (Suomen luonnonsuojeluliitto ry)

Yhteisvaikutukset

Erilaisten hankkeiden aiheuttamien riskien arviointia tulisi yhteisvaikutusten osalta sitovassa lainsäädännössä merkittävästi vahvistaa suhteessa vesien tilatavoitteisiin, lupaedellytyksiin ja vesienhoidon suunnitelmiin. Vesienhoitoasetukseen tulisi lisätä sitovat säädökset kaikkien sellaisten hankkeiden vaikutusten arvioinnista ja lupaharkinnasta, jotka todennäköisesti aiheuttavat merkittäviä haitallisia vaikutuksia pinta- ja pohjavesien tilaan (esimerkiksi metsätalous ja muut vesistöjen valuma-alueilla maanmuokkauksen, ojituksen, tms. kautta vesistöihin vaikuttavat hankkeet). Useiden samaan vesimuodostumaan tai vesistöalueeseen kuormitusta sekä biologisen, fysikaaliskemiallisen tai hydro-morfologisen tilan muutoksia aiheuttavien hankkeiden (esimerkiksi kaivos- ja energiantuotannon hankkeet) yhteisvaikutukset eivät tällä hetkellä tule lakisääteisesti huomioiduiksi tarkoituksenmukaisella ja riittävällä tavalla. (Suomen luonnonsuojeluliitto ry)

Velvoitetarkkailu

Velvoitetarkkailuohjelmia tulisi jatkossa olla mahdollista päivittää, mikäli todetaan, että tarkkailtavat muuttujat eivät kaikilta osin sovellu vesimuodostumaan kohdistuvan paineen vaikutusten tarkkailuun. (ELY-keskukset)

4.6. Pykäläkohtaiset näkökohdat

4.6.1. 3 § Pinta- ja pohjavesien ominaispiirteiden selvittäminen

Kyseiseen pykälään on lisätty tarkennus siitä, milloin vesimuodostumia voidaan tarkastella ryhmänä. Ryhmien käytön tarkennus säädöstasolla on tarpeellinen. (Syke)

Pykälän perusteluissa tulisi tuoda esiin ryhmittelyn käytön taustalla olevaan säätelyyn eli onko kyseinen lisäys direktiivin tai muun tulkinnan mukainen. Pohjavesien osalta direktiivi mainitsee vesimuodostumien ryhmän liitteessä 2 luvussa 2 ominaispiirteiden tarkastelun, liitteessä 5 luvussa 2 seurannan sekä vesienhoitosuunnitelmien yhteydessä. Pintavesien osalta vesimuodostumien ryhmä mainitaan alustavassa ominaispiirteiden kartoittamisessa direktiivin liitteessä 2 luvussa 1. Syken näkemys on, että nyt ehdotettu säännös on muotoilultaan tarpeettomasti tiukempi kuin mikä on yleinen käytäntö EU:ssa ja EU:n teknisessä raportoinnissa. Asetuksessa ja perustelumuiotiossa rajataan vesimuodostumien ryhmien muodostaminen kullekin vesienhoitoalueelle erikseen. Tämä rajausta ei ole Suomen oloissa tarpeen, vaan ryhmien muodostaminen voi joskus olla tarkoituksenmukaisempaa tehdä yli vesienhoitoaluerajojen. On huomioitavaa, että EU vesijohtajien hyväksymä VPD raportointiohje sallii tämän (Water Framework Directive - River Basin Management Plans - 2022 Reporting v6.6. - WFD Reporting_Guidance 2022 s. 52-53 (Schema element: qeGrouping)). Lisäksi vaatimus samasta pintavesityypistä ei ole välttämätön. Raportoinnissa ei tarkisteta ryhmään kuuluvien vesimuodostumien tyyppiä, vaan vesimuodostumien tulee olla "samankaltaisia". Tämä sallisi yhdistellä laatutekijän vaatimusten mukaan ryhmäksi vesimuodostumia, joiden tyyppi ei ole sama, mutta vesimuodostuma on samankaltainen, kun katsotaan tilaa ja paineita. Lisäksi ryhmittelyn tulee olla tieteellisesti tai teknisesti perusteltua. Keskeistä ryhmien käyttämisessä on, että luokitusta tehtäessä tietojen saanti ryhmään kuuluvien vesimuodostumien laatutekijäkohtaisista seurantatuloksista on saatavilla. Pohjavesien ryhmittelyn

edellytykset ovat linjassa pohjavesien ryhmittelyn periaatteiden kanssa, jotka ovat esitetty pohjaveden seurantaohjelmien ohjeistuksessa. (Syke)

Asetusluonnos esittää pinta- ja pohjavesien ominaispiirteiden selvittämistä (3.2 §). Tämä on kannatettavaa. Suomessa, runsaiden vesimuodostumien maassa pienemmistä latvavesistä ja vähäisistä vesimuodostumista ei kuitenkaan ole tarpeeksi mittaushistoriaa tai ylipäänsä mittausdataa, mikä johtaa yleistämiseen ja niiden tarkasteluun ryhmittäin. Jotta kunkin vesimuodostuman ominaispiirteet voitaisiin ottaa tarkasti huomioon ja kohdentaa vesienhoitotoimia oikein, vesimuodostumakohtaisia mittauksia täytyy lisätä, jotta yleistävää ryhmittelyä ja asiantuntija-arviointia voitaisiin vähentää. (Bioenergia ry)

Asetusmuutosehdotuksen 3 §:n osalta ELY-keskukset toteavat, että lisäys, joka koskee pintavesien ja pohjavesien ryhmittelyn edellytyksiä on paikallaan. Pykälää tulisi kuitenkin selventää siltä osin, että voiko pinta- ja pohjavesimuodostuma kuulua useampaan ryhmään ekologisen ja kemiallisen tilan luokittelussa esim. alueen ominaispiirteiden tai paineiden osalta. Eli sama vesimuodostuma kuuluisi kahteen tai useampaan seurannan ja sitä kautta luokittelun ryhmään laatutekijäkohtaisesti, laatutekijän osatekijäkohtaisesti tai kemikaalikohtaisesti. Tämä voisi tarkoittaa, että vesimuodostumalla ei ole yhtään havaintoa mistään laatutekijästä tai kemikaalista, mutta se voidaan luokitella useammasta samankaltaisesta vesimuodostumasta saaduilla havaintotiedoilla. Muutetun 3 §:n 2 momentin mukaan ”Ryhmän vesimuodostumien tulee olla samalla vesienhoitoalueella, edustaa samaa pintavesityyppiä tai geologisesti samankaltaista pohjavesialuetta ja niihin kohdistuvien ihmistoiminnan vaikutusten tulee olla samankaltaisia ja samaa suuruusluokkaa.” Onko ryhmittelystä tarpeen rajata ulos eri vesienhoitoalueilla olevien mutta mahdollisesti muuten samankaltaisten muodostumien hyödyntäminen? Pohjavesialueet eivät noudattele pintavesien valuma-aluejaon mukaisia vesienhoitoalueita. Myös pintavesimuodostumat voivat kuulua useampaan eri vesienhoitoalueeseen. Vesienhoitoalueita ei ole muodostettu niiden ominaisuuksien mukaan vaan valuma-alueiden jaon mukaan. Vesienhoitoaluejaot eivät ota kantaa esim. valuma-alueiden ominaisuuksiin, maaperään tms. seikkoihin, jotka vaikuttavat vesien tilaan. (ELY-keskukset)

Pykälässä todetaan, että ”Ryhmän vesimuodostumien tulee olla samalla vesienhoitoalueella, edustaa samaa pintavesityyppiä tai geologisesti samankaltaista pohjavesialuetta ja niihin kohdistuvien ihmistoiminnan vaikutusten tulee olla samankaltaisia ja samaa suuruusluokkaa.” Säännöksellä pyritään varmistamaan, että ryhmittely tapahtuu yhdenmukaisesti kaikilla vesienhoitoalueilla. Ryhmittely Suomen rannikolla voi olla kuitenkin hyvin haasteellista. Vesimuodostumien ominaisuudet vaihtelevat hyvin paljon riippuen muun muassa siitä onko alue suojainen, yhteydessä avomereen tai veden vaihtuvuus kynnysten rajoittamaa. Lisäksi rannikon vesimuodostumien tilaan vaikuttaa merkittävästi isojen jokien läheisyys ja niiden mukanaan tuoma ravinnekuormitus. (Fortum Oyj)

Asetuksen 3 §:ssä todetaan, että samankaltaisten pinta- ja pohjavesiä tarkastellaan ryhminä, tämä tarkastelunäkökulma sisältää keskiarvottamisen riskin ja edellyttää riskin vähentämiseksi kattavia ekologisen tilan arviointia ryhmän sisällä. Lisäksi pienvesien puuttuminen lainsäädännöstä saattaa tämän ryhmätarkastelun pohjalta puuttua kokonaan. (Puhtaan meren puolesta ry)

Perustelumuistion mukaan pykälän 2. momenttia täsmennetään ryhmittelyn edellytyksillä, ja momenttiin lisätään tarkemmat ryhmittelyn edellytykset. ET:n käsityksen mukaan mallinnuksen ja ryhmittelyn kehitystyö on vasta nyt käynnissä (lähde: *Vesienhoidon suunnittelun 4. kauden opasluonnos*). Tuntuu riskialttiilta, että arvioitu luokka voidaan muodostaa ilman todellista seuranta-aineistoa. Pelkästään ryhmittelyn keinon tuskin voidaan päästä kiinni biologisiin laatutekijöihin, joissa esiintyy runsaasti mm. luontaista ja paikallisoloista johtuvaa

vakiintumatonta vaihtelua. Lisäksi vaatimuksena esitetty ihmistoiminnan vähäinen vaikutus rajannee ryhmittelyn käytön mahdollisuuksia huomattavasti. (Energiateollisuus ry)

Asetuksen 3 §:ssä säädetään pinta- ja pohjavesien ominaispiirteiden selvittämisestä. WWF katsoo, että samankaltaisten pinta- ja pohjavesien tarkastelu ryhminä sisältää suuria epävarmuuksia vesimuodostumien ekologisen tilan arvioinnissa. WWF katsoo, että seuranta-aineiston puutteellisuus ei voi olla perusteena tälle menettelylle, ja että seurannan maantieteellinen ja ajallinen kattavuus on varmistettava ja seurannalle on osoitettava riittävät resurssit. (WWF)

Asetuksen 3.2 §:ssä säädetään pinta- ja pohjavesien ominaispiirteiden selvittämisestä. Koska kaikista vesimuodostumista ei ole tarpeeksi mitattua tietoa, on vesimuodostumien tarkastelu ryhmittäin käytännössä pakollista. MTK kannattaa esitettyjä täsmennyksiä. Jatkossa on kuitenkin pyrittävä lisäämään maastossa tehtäviä mittauksia, jotta ryhmittelyä, ja myös asiantuntija-arvioita, tarvitaan entistä vähemmän. (MTK)

4.6.2. 9 § Määritelmät

Asetusmuutosehdotuksen 9 §:n osalta esitetyt tarkennukset ja lisäykset määritelmiin ovat paikallaan. (ELY-keskukset)

Ehdotettuja määritelmiä koskeva Syken näkemykset ovat seuraavat:

- 4 a) Vertailualue: Perusteluissa oleva viittaus 10 §:än tulisi korjata viittaamaan 12 b §:än.
- 5) Ekologinen laatusuhde: Tässä mainittu direktiivin liite ja on kannatettavaa tuoda vesipuitedirektiivin liitteen ja kansallisen ohjeistuksen määritelmä säädöstasolle myös Suomessa. (Syke)
- 6) Luokittelujakso: Syke huomauttaa, että luokittelujakson perustelut ovat varsin suppeat. Perusteluissa ei kerrota, miksi käytössä on ajanjakso eikä esimerkiksi tietty vuosi. Tähän tulee tarkentaa myös, onko määritelmä direktiivistä tai muusta EU tason ohjeistuksesta. Asiaa avataan vasta 12 a §:n perusteluissa. (Syke)

Syke lausuu, että aluevedet (*territorial waters*) eivät ole vesipuitedirektiivin mukainen vesistöluokka. Vesipuitedirektiivin 2.1 artiklan mukaan kemiallinen tila koskee kuitenkin myös aluevettä. Raportointia varten jäsenvaltioita pyydetään tunnistamaan aluevedet, jotta voidaan luoda yhteys aluevesien kemiallisen tilan ja näiden vesien sijainnin välille. Näillä ei ole muuta tarkoitusta kuin tämä yhteys aluevesien maantieteelliseen sijaintiin. Kyseinen määritelmä on syytä lisätä säädöstasolle. (Syke)

"Vertailualueen" määrittelyssä on syytä käyttää hyväksyttyä, perustelumuiotiossakin mainittua EU:n ja jäsenmaiden toimeenpanostrategian määritelmää eikä tulkita sitä epämääräisesti toteamalla 9 §:ssä vertailualueesta, että se on "riittävä joukko ihmistoiminnan vähiten vaikuttamia vesimuodostumia". (Bioenergia ry)

Asetusluonnoksen 9 §:ssä määritellään, että vertailualueella tarkoitetaan riittävää joukkoa ihmistoiminnan vähiten vaikuttamia vesimuodostumia. Riittävä on melko epämääräinen termi, mutta perustelumuiotiossa kuitenkin kerrotaan, että EU:n ja jäsenmaiden yhteisessä toimeenpanostrategiassa on määritelty termi paremmin. Tähän määrittelyyn on syytä nojata myös Suomessa. (MTK)

Pykälän mukaan vertailualueella tarkoitetaan riittävää joukkoa ihmistoiminnan vähiten vaikuttamia vesimuodostumia. Syvänteiden esiintyminen tulisi myös ottaa huomioon vertailualueita mietittäessä niille

vesimuodostumille, joilla esiintyy syvänealueita. Syvänealueilla voi esiintyä luontaisesti pohjan ja alusveden ajoittaista hapettomuutta, mikä vaikuttaa merkittävästi vesimuodostuman vedenlaatuun ja tilaan, ilman ihmistoiminnankin vaikutusta. (Fortum Oyj)

Määritelmiin lisättäisiin uusi kohta 4a, johon lisätään vertailualueen määritelmä. Pääsääntöisesti määritelmä vastaa vesienhoidon suunnittelun oppaissa esitettyä, mutta oppaissa todetaan, että *"Jos 'hyviä' luonnontilaisia vertailupaikkoja on ollut niukasti, on vertailuarvona voitu käyttää parhaiden jäljellä olevien, vain vähäisessä määrin muutettujen paikkojen havainnoista laskettua jakauman tunnuslukua."* Energiateollisuus huomauttaa, että asetusluonnoksessa on otettava huomioon myös ne tilanteet, joissa luonnontilaisia vertailualueita on vain niukasti. (Energiateollisuus ry)

Määritelmiin lisättäisiin myös uusi kohta 6 koskien luokittelujaksoa. Luokittelujaksolla tarkoitettaisiin ajanjaksoa, jolta luokittelussa käytettävä seuranta-aineisto on peräisin. Energiateollisuus toteaa, että toiminnanharjoittajat tuottavat tietoa vesistöjen tilasta, ja tämä tieto tulisi olla hyödynnettävissä laajemmin. Tulisi selvittää, millä perusteella toiminnanharjoittajan tekemä selvitys määritellään hyväksyttäväksi. (Energiateollisuus ry)

4.6.3. 10 § Jaottelu pintavesityyppeihin

Asetusmuutosehdotuksen 10 §:n osalta ELY-keskusten näkemys on, että jokisuiden vaihtumisvyöhykkeiden rajoja olisi vaikea määrittää, joten hyvä, ettei niitä ole tulossa uutena tyyppinä. (ELY-keskukset)

Pykälän 10 perusteluissa jokisuiden vaihtumisalueiden osalta perusteluissa tukeudutaan vesienhoidon alkuaikojen aikaiseen tulkintaan siitä, miksi jokisuiden vaihtumisalueiden pintavesikategoriaa ei Suomessa oteta käyttöön. Nyt uuden tutkimustiedon valossa rannikkovesien tyyppeihin on mahdollisesti tarve lisätä ns. jokisuutyyppäjä, koska jokisuuvesimuodostumien on todettu eroavan ekologisesti ja hydrografisesti ympäröivistä vesimuodostumista (JokisuuTypes-projektin loppuraportti). Jokisuiden vaihtumisalueen tyypeistä ja mahdollisesti oman pintavesikategorian tarpeesta on meneillään selvitystyö Sykessä. Työ valmistuu 2026 lopussa ja indikaattorien kehitys jatkuu vielä sen jälkeen. Syken näkemys on, että perustelumuistiossa tulisi nostaa esiin mahdollisuus uudelleenarvioon jokisuutyyppien ja/tai jopa uuden pintavesikategorian käyttöönottoon. Syke korostaa, että erityisesti 10 §:n perusteluissa olevat lauseet "Makean jokiveden vaikutus rannikkovesissä ei ole pysyvä, vaan hetkellinen "pluumi". Näin ollen tällaista vaihtumisalueita ei voida määrittellä ja rajata omaksi pintavesikategoriaksi." antavat nykytiedon perusteella harhaanjohtavan kuvan, joten lauseet tulee selvyyden vuoksi poistaa. (Syke)

Perustelumuistiossa todetaan, että jokisuiden vaihtumisalueita ei ole Suomessa käytössä luonnontieteellisistä syistä. Suomen joet laskevat Itämeren murtoveteen. Makean jokiveden vaikutus rannikkovesissä ei ole pysyvä, vaan hetkellinen "pluumi". Näin ollen tällaista vaihtumisalueita ei voida määrittellä ja rajata omaksi pintavesikategoriaksi. Fortum pitää johtopäätöstä hetkellisestä "pluumista" ja sitä, että kategorisesta jätetään vaihtumisalueita tutkimatta, hyvin erikoisena. On selvää, että jokisuiden edustalla on erittäin vaikeaa saavuttaa rannikkovesien hyvän tilan raja-arvoja. Aiemmin on annettu ymmärtää, muun muassa YM:n luokittelutilaisuudessa lokakuussa 2024, että jokisuiden tyypittely otetaan tarkasteluun. (Fortum Oyj)

Perustelumuistiossa viitataan vuoden 2003 niin sanotun Rannikkotyöryhmän johtopäätökseen, että "Suomen rannikkoalueella ei ole jokisuiden vaihtumisalueita siinä merkityksessä ja laajuudessa, mitä EU:n vesipuitedirektiivissä tällaisilla tarkoitetaan". Perustelumuistiosta on kuitenkin jätetty pois toinen osa työryhmän

johtopäätöstä, joka kuului ”Se, että voidaanko vaihettumisalueet sisällyttää sisempiin rannikkovesityyppeihin, selviää lopullisesti sekä luokituksen testaamisen että kansainvälisen yhteistyötulosten yhteydessä.” Jokivedellä on usein rannikolla hyvin merkittävä heikentävä vaikutus vesimuodostuman vedenlaatuun. Erityisen herkkiä ovat jokisuun edustalla tai sen läheisyydessä sijaitsevat meren lahdet, joiden veden vaihtuvuus on hidasta ja rajallista. Fortum näkee, että jokisuiden vaihettumisalueet tulisi pikimmiten ottaa tarkempaan tarkasteluun ja käyttöön niillä alueilla, jossa kriteerit täyttyvät. (Fortum Oyj)

Kemianteollisuus katsoo, että jokisuiden vaihettumisalueiden soveltamista olisi Suomessa uudelleentarkasteltava nykytiedon valossa ja vaihettumisalueet määritettävä omaksi pintavesikategoriaksi. Kemianteollisuuden näkemyksen mukaan EU:n vesipuitedirektiivi ei kuitenkaan olisi esteenä jokisuiden vaihettumisalueiden soveltamiseksi myös Suomessa. Kemianteollisuus kannattaakin 10 § kirjausta siitä, että luonnonoloiltaan samankaltaiset pintavedet jaotellaan ekologisen tilan luokittelua varten joki-, järvi- ja rannikkovesityyppeihin sekä jokisuun vaihettumisalueisiin. Asetusehdotusta, perustelumui tiota ja asiaankuuluvia liitteitä olisi täsmennettävä niin, että luokittelu jokisuiden vaihettumisalueisiin olisi jatkossa mahdollista. (Kemianteollisuus ry)

Metsäteollisuus ry:n näkökulmasta makean jokiveden vaikutus rannikkovesissä ei voi olla hetkellinen, sillä jokivesien virtaama on jatkuva, jolloin pluumin vaikutus on jatkuva. Tämä ”hetkellinen pluumi” ei voi olla vähämerkityksellinen, mikäli se vaikuttaa jopa ulomman rannikkovesimuodostuman muotoon ja laajuuteen. Laatuluokituksestaan hyvä joki- tai järvivesi muuttuu hyvää huonommaksi rannikkovedeksi virratessaan rajan yli. Mikäli vesimuodostuman näytepisteet ovat ”Pluumin” vaikutusalueella on väistämätöntä, että se vaikuttaa myös vesimuodostuman laatuluokitukseen heikentävästi. Vesipuitedirektiivin mukaan vesimuodostuman näytepisteiden pitää edustaa tasapuolisesti koko vesimuodostumaa. Näin ollen vesipuitedirektiivin vaatimus ei täyty edustavuuden osalta. Mikäli vaihettumisvyöhyke on mahdotonta määrittää, pitäisi ainakin ohjeistuksissa määrittää miten ”pluumin” vaikutusalueella olevien näytepisteiden jokivesien huonontava vaikutus huomioidaan laskennassa edustavuuden näkökulmasta. (Metsäteollisuus ry)

Sisävesistöistä jokien mereen kuljettama ravinnekuormitus heikentää veden laatua ympärivuotisesti erityisesti rannikon läheisyydessä. Neste Oyj:n Porvoon jalostamon edustalla jokivedet ja merivesi kohtaavat ja kuormituksesta yli 90 % (jopa yli 99 %) on peräisin koko valuma-alueelta jokien mukana tapahtuvana kulkeutumana, ei ainoastaan rannikon tuntumasta tulevana kulkeutumana. Jokien mukana kulkeutuu esimerkiksi vierasaineita, ravinteita ja kiintoainesta, jotka sekoittuvat vaihteittain suolaiseen meriveteen. Teollisuusalueita, kuten Kilpilahden teollisuusalue (Nesteen öljynjalostamo) sijaitsee tällaisella alueella, jossa teollisuuden pistepäästö vaihteittain sekoittuu jokivesien tuomaan suureen ravinnekuormitukseen rannikon läheisyydessä. Suomalaisessa vesienhoitosuunnittelussa ei ole otettu käyttöön vesipuitelähtöisissä säädettyjä jokisuiden vaihteluvuorokausalueita, joiden fysikaaliset ja kemialliset tekijät määrittävät jokisuiden vaihteluvuorokausalueiden ominaispiirteet ja siten eliöyhteisön rakenteen ja koostumuksen. Ilman vaihteluvuorokausalueiden määrittämisen soveltamista edellä kuvattujen alueiden merkitys vesien luokittelussa jää yleisen asiantuntija- ja viranomaisarviointin varaan, jolloin vesimuodostuman tila-arvio saattaa sisältää suurta epävarmuutta ja voimakkaita ääripäitä. Direktiivin mukaan Itämeri on yksi luonnontieteellinen alue missä vaihteluvuorokausalueita voidaan soveltaa. Jokisuiden vaihteluvuorokausalueiden huomiotta jättäminen lisää myös toimijoiden eriarvoisuutta. Neste Oyj toteaa edellä mainittuihin seikkoihin viitaten, että jokisuiden vaihteluvuorokausalueiden rajat tulisi selvittää sekä raportoida vähintään osana rannikkovesimuodostuman tilan luokan määrittämistä. Tällä menettelyllä voitaisiin selkeämmin erottaa hajakuormituksen ja vaihteluvuorokausalueilla sijaitsevien pistekuormittajien merkitystä vesimuodostuman tilaan sekä vähentää epävarmuutta rannikkovesien

vesimuodostumien pintaveden seurantapisteidä välillä. Seurantapistettä, on usein tiuhaan jokisuiden edustalla (hajakuormitus vaihtumisvyöhykkeellä) ja harvalukuisemmin mentäessä kohti avomerta (rannikon vesimuodostuma). (Neste Oyj)

Energiäteollisuus katsoo, että jokisuiden vaihtumisalueita tulee tarkastella osana muuttunutta toimintaympäristöä, ja ottaa käyttöön niillä alueilla, jossa kriteerit täyttyvät. Monesti jokivedellä on rannikkovesissä hyvin merkittävä heikentävä vaikutus vesimuodostuman vedenlaatuun jokiveden mukana kulkevan maa- ja metsätalouden hajakuormituksen takia, varsinkin jos jokisuun edustalla olevan vesimuodostuman veden vaihtelu on rajallinen. (Energiäteollisuus ry)

4.6.4. 11 § Vesien tilan arviointi

Syke kannattaa, että Luonnonvarakeskuksen (Luke) tulee toimittaa tiedot myös suoraan Sykelle ekologisen luokittelun keskitettyä laskentaa varten. Näin nykyinen tehokkaaksi todettu käytäntö, jossa luokitteluun tarvittavat tiedot toimitetaan Lukesta suoraan Syken ylläpitämään tietojärjestelmään ja keskitettyjen laskentojen pohjaksi, pystytään varmistamaan. Syke huomauttaa, että perusteluissa ei avata, mikä on ”keskitetty laskenta”. Tätä tulee tarkentaa perustelumuistioon.

Asetusmuutosehdotuksen 11 §:ssä mainitaan, että tiedot toimittaa kalataloudessa toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä Luonnonvarakeskus, mutta perustelumuistiossa toimittajana on ainoastaan Luonnonvarakeskus. ELY-keskukset esittävät harkittavaksi myös pykälän perusteluihin lisättäväksi maininnan, että kalastotietojen toimittaminen koskee myös keinotekkoisten ja voimakkaasti muutettujen vesimuodostumien luokittelussa tarpeellisten kalastotietojen toimittamista. (ELY-keskukset)

4.6.5. 12 § Pintavesien ekologisen tilan luokittelu

Syken näkemyksen mukaan 12 pykälän sanamuoto ei ole yksiselitteinen ja selkeä vaan siihen jää epävarmuutta siitä, millaista tilannetta tällä tarkoitetaan. Erityisesti pykälässä oleva lause ”Jos vesimuodostuman biologisten tekijöiden tilaa ei voida luotettavasti määrittää”. Tätä tulee selvittää, tarkoitetaanko sillä tilannetta, jossa biologiselle laatutekijälle ei voida asettaa tilaluokkaa/keskitetysti laskea tilaluokkaa seuranta-aineiston perusteella vai koskeeko tilannetta, myös arvioitua tilaluokkaa, joka perustuu mallinnukseen, ryhmittelyyn tai asiantuntija-arvioon.

Vesienhoidon 4. kauden luokittelun ohjeistuksen luonnoksen mukaan:

- jos biologisten tekijöiden tilaa ei voida luotettavasti määrittää seuranta-aineiston perusteella eikä arvioituna tilana, vesimuodostuman ekologinen tilaluokka määräytyy fysikaalis-kemiallisten ja hydrologis-morfologisten tekijöiden perusteella. Tilaluokka ei voi olla tyydyttävää heikompia, koska fysikaalis-kemialliset tekijät voivat yksistään laskea vesimuodostuman tilan enintään tyydyttävään tilaluokkaan.

- jos biologisten tekijöiden tila voidaan luotettavasti määrittää (seuranta-aineiston tai arvioidun tilan perusteella), vesimuodostuman ekologinen tilaluokka määräytyy biologisten, fysikaalis-kemiallisten tai hydrologis-morfologisten tekijöiden perusteella luokitteluopasluonnoksen ja Vesienhoitoasetuksen 12 §:ssä mainittujen tukevia laatutekijöitä koskevien sääntöjen mukaan.

Momentin tekstimuotoilu ei myöskään vastaa nyt perustelumuistion tulkintaa, eikä vesienhoidon 4. kauden luokittelun ohjeistuksessa esitettyä (opasluonnos s. 20):

- "HyMo-laaturatekijöiden tilaluokitus ei yksistään voi laskea vesimuodostuman tilaluokkaa alle hyvän tilan, vaan niiden muutokset huomioidaan niiden aiheuttamien biologisten vaikutusten kautta. Vastaavasti FysKem-laaturatekijöiden tilaluokitus ei yksistään voi laskea vesimuodostuman tilaluokkaa alle tyydyttävän tilan, vaan niiden muutokset huomioidaan niiden aiheuttamien biologisten vaikutusten kautta."

Syken näkemys on, että asetuksen 12 § tulisi muotoilla uudestaan vastaamaan perustelumuietion ja luokitteluoppaan tekstiä. Lisäksi ehdotetun asetuksen 12 § perusteluissa kansallisten haitallisten aineiden vaikutus tulee tarkentaa, koska pitoisuuksien ylittyminen vaikuttaa eri tavalla kuin yllä mainitut muut fysikaalis-kemialliset laaturatekijät. Kansallisesti määriteltyjen haitallisten aineiden pitoisuuksien ylittäessä annetun laaturuormin ekologisen tilan luokka alentaa tilaluokan tyydyttävän tilan luokkaan, nyt perustelumuietiossa käytetty "korkeintaan" tulisi poistaa, koska se ei tässä kohtaata vastaa kokonaisuutta, jossa verrataan biologiseen tilaan. (Syke)

Asetusmuutosehdotuksen 12 § tulisi ELY-keskusten näkemyksen mukaan selkeyttää. Ekologisen tilan luokittelua koskevassa 12 §:ssä on sinänsä hyvin pyritty selkeyttämään tapaukset, joissa biologisten tekijöiden tilaa ei voida luotettavasti määrittää. Pykälän viimeinen lause on nykyisessä sanamuodossaan kuitenkin jossain määrin epäselvä, ja sellaisenaan se vaikuttaa olevan ristiriidassa perustelumuietion sekä 4. vesienhoitokauden pintavesien ekologisen luokittelun ohjeistuksen kanssa. Tätä osaa pykälästä ei mainita tai avata asetuksen perustelumuietiossa. Asetusluonnostekstin mukaan: "Jos vesimuodostuman biologisten tekijöiden tilaa ei voida luotettavasti määrittää, voidaan ekologinen tila arvioida fysikaalis-kemiallisten tai hydrologis-morfologisten tekijöiden avulla myös edellä mainittuja heikompaan tilaan." Käytäntö on, että tällöinkin vähintään yksi biologinen laaturatekijä on arvioitava asettamalla biologisille laaturatekijöille arvioitu tilaluokka, joka voi sitten olla myös heikompi kuin fysikaalis-kemiallisten tai hydrologis-morfologisten tekijöiden tilaluokka, jolloin ekologinen tila määärtyy tuon biologisen tekijän arvioidun tilaluokan perusteella. Neljännen kauden luokitteluoppaan (luonnos) mukaan "Arvioitu tilaluokka määritetään laaturatekijöille, jos seuranta-aineistoihin perustuvat luokitustulokset eivät edusta tai edustavat vain osittain paineiden vaikutusta vesimuodostuman tilaan, tai jos seuranta-aineistoja ei ole lainkaan. Arvioitu tilaluokka voidaan määrittää vain niille laaturatekijöille, joiden tilaa voidaan perustellusti arvioida saatavilla olevien tietojen ja arvioiden (paineet, kaukokartoitus, mallinnus, ryhmittely, asiantuntija-arvio ja/tai tukevien laaturatekijöiden tilan ja tai paineiden) perusteella. Arvioitu tilaluokka tulee määrittää vain niille relevanteille laaturatekijöille, jotka reagoivat herkimmin vesimuodostumaan kohdistuvilla paineilla." Edelleen luokitteluoppaassa todetaan, että "Vesimuodostumakohtainen ekologinen tilaluokka perustuu biologisten fysikaalis-kemiallisten tai hydrologis-morfologisten laaturatekijöiden seurantatulosten ja arviotujen luokitustulosten sekä vesistöön kohdistuvan kuormituksen ja muiden ihmistoiminnan paineiden yhdenmennyyn tarkasteluun, joka tehdään monipuoliseen harkintaan perustuen. Eroavaisuutena aiempiin vesienhoitokausiin on, että arviointityö tehdään laaturatekijöiden tasolla ja että sen jälkeen vesimuodostuman ekologinen tilaluokka määärtyy heikoimman tekijän mukaan". (ELY-keskukset)

ELY-keskusten mukaan pykälästä ja/tai sen perusteluista olisi hyvä ilmetä mitä tarkoitetaan biologisten tekijöiden luotettavalla määrittämisellä ja millaisissa tilanteissa luotettava määrittäminen ei ole mahdollista. Mikä katsotaan luotettavaksi tilan määrittämiseksi ja kuka tai mikä taho arvioi luotettavuuden? Nyt asetusluonnoksessa käytettävä ilmaisu on hyvin tulkinnanvarainen eikä vastaa tarpeeseen luokituksen läpinäkyvyydestä. Pisara-tietojärjestelmän lisäksi myös luokitteluopasta tulisi päivittää vastaamaan pykälän vaatetta. Asetusmuutosehdotuksen 12 § viimeisen lauseen osalta sen muotoilua (tai jopa sen poisjättämistä ja asian avaamista sen sijaan perustelumuietiossa tai toisaalla asetuksessa) määrittäne se, halutaanko sillä tarkentaa vain fysikaalis-kemiallisen ja hydrologis-morfologisen tiedon vaikutusta tila-arvioon (eli milloin niiden

kautta tila voi olla alempi kuin muutoin voisi) vai avata laajemmin tilannetta, jossa yhdelle tai useammalle laatutekijälle voidaan asettaa arvioitu luokka. Jos halutaan tarkentaa vain fysikaaliskemiallisen ja hydrologis-morfologisen tiedon vaikutusta tila-arvioon voisi yksi mahdollinen selventävä ilmaisutapa olla esimerkiksi seuraavantapainen: Jos vesimuodostumien biologisten tekijöiden tilaa ei voida määrittää biologisen aineiston puuttuessa tai sen ollessa epäedustava, voidaan biologisten tekijöiden tila ja edelleen ekologinen tila arvioida fysikaalis-kemiallisten tai hydrologis-morfologisten tekijöiden avulla myös edellä mainittuja heikompaan tilaan. Perustelumuistiot on tarpeen täydentää näiden tapausten käsittelyn osalta huomioiden myös luokitteluoppaan ohje arvioidun tilaluokan määrittelylle. (ELY-keskukset)

Perustelumuistion 12 §:ssä esitetään myös, että hydrologis-morfologiset ja fysikaalis-kemialliset olosuhteet käsitetään ekologisessa luokituksessa joko erinomaisia biologisia oloja tukeviksi tai eivät haittaa joko hyvien tai tyydyttävien biologisten olojen saavuttamista. Em. virke ei ole ymmärrettävä eikä se ole looginen vesienhoidon tavoitteiden suhteen, joten se pitäisi poistaa tai muotoilla uudelleen. Myöhemmin tekstissä todetaan oikein, että niiden muutokset huomioidaan niiden aiheuttamien biologisten vaikutusten kautta. (ELY-keskukset)

WWF ei hyväksy, että hydrologis-morfologiset muuttujat voivat yksistään laskea ekologisen tilan vain hyvään ja että fysikaalis-kemialliset muuttujat vain tyydyttävään tilaan. Nämä muutokset osaltaan vesittävät minimitekijäperiaatteen. WWF huomauttaa, että osasta vesistöjä ei mitata biologisia muuttujia, jolloin niiden tilaluokitus perustuu monesti vain fysikaalis-kemiallisiin tekijöihin ja biologisista muuttujista tehdään asiantuntija-arvio. Seuranta-aineiston puutteellisuus ei voi olla perusteena edellä mainitulle menettelylle ja seurannalle on osoitettava riittävät resurssit. (WWF)

Asetusluonnoksessa kuitenkin todetaan, että jos vesimuodostuman biologisten tekijöiden tilaa ei voida luotettavasti määrittää, voidaan ekologinen tila arvioida fysikaalis-kemiallisten tai hydrologis-morfologisten tekijöiden avulla myös edellä mainittuja heikompaan tilaan. WWF pitää tätä tärkeänä ja katsoo, että biologisten tekijöiden määrittäminen tulee perustua tutkittuihin näytteisiin, ei asiantuntija-arvioihin. (WWF)

Bioenergia ry toteaa, että asetusluonnoksen 12 § on keskeinen koko esityksessä. Siinä säädetään biologisen tekijän tilan luokittelusta. Koska näiden arviointi on monivaiheista ja vankkaa datapohjaa vaativa, niin laskennan sääntöjen olisi oltava selkeät ja läpinäkyvät, jotta viranomaiset ja toiminnanharjoittajat pystyvät laskemaan laatutekijöiden tilaa yhtenevällä tavalla, jotta laskennasta ei aiheudu virheitä lopulliseen vesimuodostuman tila-arvioon. Luokittelun tietojärjestelmään on kirjattava tarkasti kaikki mahdollinen tietoa, jotta tila-arviointi olisi läpinäkyvää ja tiedettäisiin jatkossakin, miten tulokseen on päästy. Bioenergia ry:n mielestä ehdotettu 6 vuoden seurantajakso on sopiva - se ei saa olla juuri tätä pidempi. Muutoin vesimuodostuman tilan muutoksia ei saada näkyviin. (Bioenergia ry)

Fortum näkee selkeitä muutostarpeita ekologisen tilan luokittelussa, sekä asetus- ja perustelutekstin osalta, että myös käytännön toteutuksessa. Luokittelua on kehitettävä paremmin vastaamaan toimintaympäristöä kohdistuneita haasteita. Keskeisin asia on, että luokittelu kuvaa koko vesimuodostuman tilaa edustavasti ja luotettavasti. Fortum ehdottaa tämän takia seuraavaa muutosta 12 §:n toisen momentin alkuun: "Pintaveden ekologisen tilan luokittelu tehdään aineiston ja yksittäisten havaintopaikkojen edustavuus huomioiden siten, että lopputulos edustaa koko vesimuodostumaa. Luokittelu tehdään "Ekologinen luokitus tehdään useassa vesimuodostumassa velvoitetarkkailun näytepisteiden vedenlaatutuloksien perusteella. Nämä liittyvät kuormittajan vaikutuksen tarkkailuun, joten ne eivät useinkaan kuvaa hyvin vesimuodostuman tilaa kokonaisuudessaan vaan keskittyvät kuormituksen vaikutuksen kuvaamiseen. Näin ollen ne voivat antaa usein heikomman kuvan vesimuodostuman tilasta, kuin tila olisi, jos vesimuodostumasta olisi enemmän

vedenlaatutietoa käytettävissä. One-out-all-out -periaate tiukentaa edelleen vesimuodostuman tilan luokitusta. (Fortum Oyj)

Ehdotetussa 12 §:ssä todetaan, että ”jos vesimuodostuman biologisten tekijöiden tilaa ei voida luotettavasti määrittää, voidaan ekologinen tila arvioida fysikaalis-kemiallisten tai hydrologis-morfologisten tekijöiden avulla myös edellä mainittuja heikompaan tilaan.” Jää epäselväksi, mitä ”ei voida määrittää” -ilmaisulla tarkoitetaan. Perusteluissa tulisi täsmentää tätä. Myös pykälän teksti vaatii täsmentämistä. Pykälässä kuvataan eri tilanteita, jolloin fysikaalis-kemiallisten tai hydrologis-morfologisten tekijöiden avulla tila heikkenee, vaikka näin ei välttämättä tapahdu, ja jälkimmäisessä tapauksessa, jossa todetaan, että ekologinen tila voidaan arvioida edellä mainittuja heikompaan tilaan, seuraus voi ymmärtääksemme olla myös edellä mainittuja parempaan tilaan. (Fortum Oyj)

Fysikaalis-kemialliset tekijät tukevat vesimuodostuman ekologista luokittelua, jossa pääpaino on biologisissa tekijöissä. Perustelumuiotiossa asiaa kuvataan seuraavasti: ”Fysikaalis-kemiallisia tekijöitä ovat puolestaan mm. ravinneolot, näkösyvyys, ja happamoitumisolot, lämpötila- ja happiolot sekä suolaisuus.”. Luokitteluoppaan luonnoksesta selviää jokivesien, järvien ja rannikkovesien fysikaalis-kemiallisen tilan luokittelumuuttujat ja -rajat. Luokitteluoppaan luonnoksessa myös todetaan, että lämpötila- ja happiolle tai suolaisuudelle ei ole asetettu vertailuolaja eikä luokkarajoja. Fortum toivoo, että perustelumuiotioson tekstiä selkeytettäisiin luokittelussa käytettävien muuttujien käytön osalta. Erityisesti Fortum kaipaap perustelumuiotiosoon tarkennusta niiden muuttujien käyttämisestä, joille ei ole määritetty vertailuolaja eikä luokkarajoja. (Fortum Oyj)

Pykälässä täsmennettäisiin, että vesimuodostuman tila määärtyy heikoimman tekijän tilan perusteella. Kemianteollisuus katsoo, että muutos on merkittävä aiemmin tehtyyn luokitteluun verrattuna ja kantaa vahvaa huolta erityisesti periaatteen soveltamisen suhteesta hallitusohjelman tavoitteeseen vähentää epävarmuuksia lupaharkinnassa sekä tulkintakäytänteissä. Minimitekijäperiaatteen soveltaminen voi joillakin vesienhoitoalueilla ja vesimuodostumissa johtaa luokan alenemiseen. Tämä saattaa alentaa myös luvituksen mahdollisuuksia ja lisätä toiminnanharjoittajiin kohdistuvia toimenpidevaatimuksia. (Kemianteollisuus ry)

Kuten perustelumuiotiossa todetaan, hydrologis-morfologiset ja fysikaalis-kemialliset olosuhteet käsitetään ekologisessa luokituksessa joko erinomaisia biologisia oloja tukeviksi tai ne eivät haittaa joko hyvien tai tyydyttävien biologisten olojen saavuttamista. Tukevat tekijät eivät voi korvata biologisia tekijöitä. Vesienhoidon oppaissa todetaan, että jos biologisesta tilasta ei ole edustavaa tietoa, arvioidaan biologisen ja ekologisen tilan luokka sen perusteella, mikä todennäköinen vaikutus fysikaalisilla, kemiallisilla, hydrologisilla ja morfologisilla muutoksilla on biologisiin laatutekijöihin koko vesimuodostumatasolla. Kemianteollisuus korostaa, että automaattisesti ei voida olettaa, että hydrologis-morfologiset tai fysikaalis-kemialliset tekijät heikentäisivät ekologista tilaa, sillä tilanne voi olla myös toisin päin. Asetuksen muotoilua tulee tältä osin muuttaa. (Kemianteollisuus ry)

Kemianteollisuus toteaa, että luokitteluperusteiden muuttaminen minimiperiaatteen mukaiseksi edellyttää luokittelijalta entistä parempaa tietämystä laatutekijöistä, niiden herkkyyksistä ja tuloksiin vaikuttavista muuttujista. Jotta muutos ei johda luokittelun luotettavuuden huonontumiseen, on ensisijaisen tärkeää, että luokittelijan käytössä on kaikki tarvittavat resurssit ja osaaminen luokitteluprosessin aikana. Toiminnanharjoittajien tuottama tieto on otettava huomioon ja toimijat otettava osaksi valmisteluprosessia. (Kemianteollisuus ry)

Kemianteollisuus katsoo, että minimitekijäperiaatteen käyttöönotto on merkittävä muutos, jota kuitenkin on kuvattu ja perusteltu asetuksessa hyvin kevyesti. Kemianteollisuus korostaa, että periaatteen käyttöönoton

käytännön vaikutuksista on ehdottomasti saatava lisätietoa ja käytävä avointa valmistelua ja vuoropuhelua toiminnanharjoittajien kanssa ennen asetusehdotuksesta säätämistä: kuinka paljon tulee esimerkiksi olemaan tyydyttävään tilaan luokiteltavia vesimuodostumia seuraavissa vesienhoitosuunnitelmissa, ja mitkä ovat vaikutukset investointeihin, lupaprosesseihin ja toimintavarmuuteen. (Kemianteollisuus ry)

Asetusluonnoksen 12 §:ssä on seuraava muotoilu: ”Jos vesimuodostuman biologisten tekijöiden tilaa ei voida luotettavasti määrittää, voidaan ekologinen tila arvioida fysikaalis-kemiallisten tai hydrologis-morfologisten tekijöiden avulla myös edellä mainittuja heikompaan tilaan”. Perustelumuihistiossa todetaan, että hydrologis-morfologiset (HyMo) ja fysikaalis-kemialliset (FysKem) tekijät voivat joko tukea biologisten olojen erinomaisuutta tai olla haittaamatta hyvien tai tyydyttävien olojen saavuttamista. Näitä tukevia tekijöitä ei kuitenkaan tule käyttää biologisten tekijöiden korvikkeina. Mikäli biologisesta tilasta ei ole riittävää tietoa, ekologinen tila tulisi arvioida sen perusteella, miten FysKem- ja HyMo-muutokset todennäköisesti vaikuttavat biologisiin laatutekijöihin vesimuodostumassa kokonaisuutena. On tärkeää huomioida, ettei voida automaattisesti olettaa näiden tukevien tekijöiden heikentävän ekologista tilaa – vaikutus voi olla myös neutraali tai jopa myönteinen. Asetuksen muotoilua on syytä täsmentää tämän osalta. (Metsäteollisuus ry)

Neste Oyj katsoo, että muutos [minimitekijäperiaate] on merkittävä aiemmin tehtyyn luokitteluun verrattuna ja aiheuttaa epävarmuuksia investointien toteutumiselle ja lupaharkintaan. Esimerkiksi heikoimman tekijän periaatteen soveltaminen voi joillakin vesimuodostumilla johtaa luokan alenemiseen toiminnanharjoittajasta riippumattomista syistä. Tutkimustulosten perusteella tietyn laatutekijän positiivinen kehitys voi jäädä myös huomioimatta, koska vain huonoin laatutekijä määrää tilaluokan. (Neste Oyj)

Puhtaan meren puolesta ry on tyytyväinen minimitekijä-periaatteen käyttöönottoon asetuksessa. Minimitekijä-periaate tulisi olla käytössä kaikissa vesistöissä, sillä lain 996/2024 mukaan Vesien tilan tavoite 20 a §:n mukaan kaikissa pinta- ja pohjavesissä tulee saavuttaa vähintään hyvä tila tai niille vesienhoitosuunnitelmassa asetettu muu tilatavoite. Tämä siis koskettaa myös keinotekoisesti ja voimakkaasti muutettuja vesistöjä. (Puhtaan meren puolesta ry)

Asetusluonnoksessa todetaan, että ellei vesimuodostuman biologisten tekijöiden tilaa voida luotettavasti määrittää, voidaan ekologisen tilan määrittäminen tehdä käyttäen fysikaalis-kemiallisia tekijöitä tai hydrologis-morfologisia tekijöitä ja määrittäminen voi olla edellä mainittuja heikompi. Tämä asetuksen osuus jättää kuitenkin harkinnan määrittämisestä tekeväälle asiantuntijalle, joten katsomme biologisten tekijöiden tilan määrittämisen edellyttävän näytteiden ottoa ja mahdollisesti myös nykyisen Liite 2 b:n muuttujien kattavampaa biologisten suureiden pakettia. Rannikon läheisille merialueille tarvitaan myös kasviplanktonin kokonaisbiomassa-indikaattori, kuten ulkomerialueilla (Liite 2b). Nämä muutokset olisivat linjassa Vesipuitelidirektiivin liitteessä V määritettävän seurantaohjelman kanssa ja sen perusteella tehtävältä luokituksesta edellytetään myös riittävää luotettavuus- ja tarkkuustasoa, jota on kuvattava myös vesienhoitosuunnitelmassa. (Puhtaan meren puolesta ry)

Asetuksessa vahvistettava ns. minimitekijäperiaate, jossa vesimuodostuman ekologinen tila määräytyy heikoimman tekijän perusteella, voi johtaa yksittäisten biologisten muuttujien korostumiseen. Tämä voi alentaa vesimuodostuman tilaluokitusta tilanteissa, joissa esimerkiksi fysikaalis-kemiallinen tila on hyvä, mutta yksittäisessä biologisessa tekijässä ilmenee vaihtelua. Vesilaitosyhdistys ehdottaa, että asetukseen sisällytettäisiin selkeä viittaus mahdollisuuteen käyttää vaihtoehtoisia arviointitapoja tilanteissa, joissa biologisten muuttujien tietopohja on epävarma tai hajanaisesti kattava. (Suomen vesilaitosyhdistys ry)

Luonnonsuojeluliitto ehdottaa kuitenkin seuraavaa muutosta: "Luokittelu tehdään biologisten tekijöiden avulla ottaen huomioon niitä tukevat hydrologismorfologiset ja fysikaalis-kemialliset tekijät. Vesimuodostuman ekologinen tila määräytyy heikoimman tekijän tilan mukaan. Kuitenkin fysikaalis-kemialliset tekijät (LISÄYS:) ja hydrologismorfologiset tekijät (lisäys päättyy) voivat laskea vesimuodostuman tilan enintään tyydyttävään (POISTO: ja hydrologis-morfologiset tekijät voivat laskea vesimuodostuman tilan enintään hyvään). Jos vesimuodostuman biologisten tekijöiden tilaa ei voida luotettavasti määrittää, voidaan ekologinen tila arvioida fysikaalis-kemiallisten tai hydrologis-morfologisten tekijöiden avulla myös edellä (POISTO: mainittuja) (LISÄYS:) mainittua heikompaan tilaan." Muutosesitys perustuu siihen, että esimerkiksi vesirakentamisen, säännöstelyn ja voimalaitoskäytön muiden ympäristövaikutusten vuoksi vesimuodostuman tilan vertailuarvoihin nähden merkittävästi muuttuneet ja heikentyneet hydrologis-morfologiset olosuhteet vaikuttavat ekologiseen tilaan aivan olennaisesti ja voivat olla ehdoton este hyvän ekologisen tilan saavuttamiselle. Tämä on luonnontieteellinen tosiasia riippumatta siitä, kuinka suurella varmuudella vesimuodostuman biologisten tekijöiden tila sillä hetkellä voidaan määrittää. (Suomen luonnonsuojeluliitto ry)

Energiateollisuus huomauttaa, että luokittelua on kehitettävä paremmin vastaamaan toimintaympäristöä kohdistuneita haasteita. Luokittelun tulee edustaa koko vesimuodostuman tilaa edustavasti ja luotettavasti. Energiateollisuus ehdottaa tämän takia seuraavaa muutosta 12 §:n toisen momentin alkuun: *"Pintaveden ekologisen tilan luokittelu tehdään aineiston ja yksittäisten havaintopaikkojen edustavuus huomioiden siten, että lopputulos edustaa koko vesimuodostumaa. Luokittelu tehdään..."* (Energiateollisuus ry)

Ekologinen luokitus tehdään useassa vesimuodostumassa velvoitetarkkailun näytenäytteiden vedenlaatutuloksien perusteella. Nämä liittyvät kuormittajan vaikutuksen tarkkailuun, joten ne eivät useinkaan kuvaa hyvin vesimuodostumaan tilaan kokonaisuudessaan vaan keskittyvät kuormituksen vaikutuksen kuvaamiseen. Näin ollen ne voivat antaa usein heikomman kuvan vesimuodostuman tilasta, kuin tila olisi, jos vesimuodostumasta olisi enemmän vedenlaatutietoa käytettävissä. One-out-all-out -periaate tiukentaa edelleen vesimuodostuman tilan luokitusta. Asetusluonnoksen 12 §:ssä on seuraava muotoilu: *"Jos vesimuodostuman biologisten tekijöiden tilaa ei voida luotettavasti määrittää, voidaan ekologinen tila arvioida fysikaalis-kemiallisten tai hydrologis-morfologisten tekijöiden avulla myös edellä mainittuja heikompaan tilaan."* Kuten perustelumuistiossa todetaan, HyMo ja FysKem olosuhteet käsitetään ekologisessa luokituksessa joko erinomaisia biologisia oloja tukeviksi tai ne eivät haittaa joko hyvien tai tyydyttävien biologisten olojen saavuttamista. Tukevat tekijät eivät voi korvata biologisia tekijöitä. Vesienhoidon oppaissa todetaan, että jos biologisesta tilasta ei ole edustavaa tietoa, arvioidaan biologisen ja ekologisen tilan luokka sen perusteella, mikä todennäköinen vaikutus fysikaalisilla, kemiallisilla, hydrologisilla ja morfologisilla muutoksilla on biologisiin laatutekijöihin koko vesimuodostumatasolla. Energiateollisuus huomauttaa, että automaattisesti ei voida olettaa, että HyMo tai FysKem tekijät heikentäisivät ekologista tilaa, vaan muutos voinee olla myös parempaan. Asetuksen muotoilua tulee tältä osin muuttaa. (Energiateollisuus ry).

4.6.6. 12 a § Biologisen tekijän tilan luokittelu

Syken näkemyksen mukaan 12 a pykälä on keskeinen tilan luokittelun kannalta ja sekä pykälässä että sen perusteluissa on tarkennettavaa. Muiden aineistojen käyttö: Pykälän tekstissä puhutaan vain seurantatiedoista, eikä oteta kantaa muilla tavoin tehtyjen arviointien rooliin. Kuten perusteluissakin mainitaan, käytännössä tunnistetaan myös muita arviointia tukevia tiedon lähteitä kuin vesimuodostumaa koskeva seurantaohjelman mukainen aineisto. Näiden tukevien menetelmien käytöstä arvioidun biologisen tilaluokan tukena on tarpeen asetuksessakin tuoda esiin.

”Vesipuitedirektiivin liitteessä V edellytetään seurantaohjelmalta ja sen perusteella tehtävältä luokituksesta riittävää luotettavuus- ja tarkkuustasoa, jota on kuvattava myös vesienhoitosuunnitelmassa. Vesipuitedirektiivin yhteisen toimeenpanostrategian puitteissa laaditussa vesienhoitosuunnitelmien jäsenvaltioille vapaaehtoista sähköistä raportointia koskevassa ohjeessa komissio erottelee luokittelun perusteena olevan tietopohjan joko seuranta-aineistoon, ryhmittelyyn, mallinnukseen tai asiantuntija-arvioon.”

Syke lausuu, että näillä menetelmillä on jo merkitystä luokittelutyössä 4. kaudella biologisten laatutekijöiden arvioidun tilaluokan asettamisessa. Jatkossa on mahdollista, että satelliittitietoihin perustuvaa a-klorofyllipitoisuuden tulkintaa sekä rannikkovesissä että järvissä voidaan käyttää virallisen seuranta-aineiston tuottamiseen. (Syke)

Syken näkemys on, että asetuksessa ei ole tarkoituksenmukaista kuvata muuttujakohtaista laskentaa näin tarkalla tasolla, koska laskennassa on useita muuttujakohtaisia poikkeuksia. Esimerkiksi kasviplanktonin a-klorofyllipitoisuudelle ja lajistomuuttujille lasketaan havaintopaikkakohtaiset vuosimediaanit ennen jaksokeskiarvojen laskentaa. Tämä on otettu huomioon perustelumuihistiossa, mutta ei asetustekstilunnoksessa. Myöskään rannikon pohjaeläinindeksi ei määräydy havaintopaikkojen keskiarvon mukaan vaan luokitteluajanjakson näytteenottojen uudelleenotannon mukaan. (Syke)

Asetusmuutosehdotuksen 12 a § kuvaa biologisen tekijän luokittelua. Nykyisessä muodossa tekstistä ei ilmene, että biologisen tekijän luokittelussa voidaan käyttää myös muuta tietoa kuin ko. tekijöistä mitattua tietoa (vrt. kommentit kohtaan 12 §, arvioitu luokka). Läpinäkyvyyden ja luokittelusta vastaavan vesienhoitoviranomaisen kannalta on olennaista kirjata tämä asetukseen selkeästi. (ELY-keskukset)

Asetusmuutosehdotuksen 12 a §:n 1 momentista ELY-keskukset ehdottavat poistettavaksi viittauksen paineisiin: ”Biologisen tekijän tilaluokan määrittämisessä käytetään kyseiseen vesimuodostumaan kohdistuvien paineiden vaikutuksia kuvaavia, liitteessä 2 b esitettyjä seurantaohjelman olennaisia muuttujia...” Hyvässä ja erinomaisessa tilassa oleviin vesimuodostumiin ei kohdistu paineita, joten mitä muuttujia tällöin pitäisi käyttää? Seuranta tehdään resurssien mukaan, ja kaikista vesimuodostumista ei myöskään ole joka luokittelukierroksella kaikista laatutekijöistä dataa. Käytännössä käytetään sitä dataa mitä on, mutta tämä ”paineen perusteella tehtävä muuttujien valinta” toistuu sekä asetuksessa että perustelumuihistiossa. ”Olennaisia muuttujia” on mielestämme riittävä ilmaus kuvaamaan seurantaa asetustasolla. (ELY-keskukset)

Asetusluonnoksen 12 a § 1 momentin osalta ELY-keskukset toteavat myös, että ekologisessa tilaluokituksessa biologisen seuranta-aineiston merkitys korostuu ja se aiheuttaa painetta seurantakustannusten nousulle. Olisi tarpeen hankkia tutkimustietoa sekä laatia ohjeistusta siitä, millaisiin paineisiin eri muuttujat reagoivat eri pintavesityypeissä, jotta seurantaa voisi tarpeen mukaan kohdentaa kuvaavimpiin muuttujiin. Olisi myös tarpeen määrittää taho, joka määrittelee muuttujat. Ehdotus tahoksi olisi Suomen ympäristökeskus, joka nykyisin määrittää mm. vesimuodostumien tyyppikohtaisten muuttujien raja-arvot. (ELY-keskukset)

Asetusluonnoksen 12 a § 3 ja 4 momentit kuvaavat menettelyä varsin tarkasti. Onko menetelmäkuvauksen tarpeen olla näin tarkasti asetuksessa? Onko mahdollista, että menetelmiin tulee muutostarpeita, joita ei ole mahdollista toteuttaa ilman asetuksen muuttamista? (ELY-keskukset)

Fortum lausuu, että on keskeistä, että luokittelussa huomioidaan seurantaohjelmien tuottamien tulosten edustavuus, luotettavuus ja tarkkuustaso, kuten 12a-pykälässä määrätään. Perustelumuihistiossa olisi hyvä avata käytännönläheisesti, miten tulosten edustavuus, luotettavuus ja tarkkuustaso huomioidaan. Fortum

esittää, että myös tässä pykälässä tarkennetaan, että luokittelun pitää edustaa koko vesimuodostumaa. Pykälässä määrätään myös, että luokittelussa käytetään vähintään luokittelua edeltävien kuuden vuoden saatavilla olevia seuranta-aineistoja. On annettu ymmärtää, muun muassa Uudenmaan vesien- ja merenhoidon yhteistyöryhmässä, että pintavesien osalta käytetään vuosien 2017–2023 dataa luokittelussa. Fortum ymmärtää 12a-pykälän momentin niin, että luokittelussa on käytettävä myös mahdolliset uudet seurantatulokset, eikä vain vuoden 2017-2023 seurantatuloksia. Lisäksi on keskeistä, että luokittelussa käytetään myös mahdolliset yritysten tai muiden tuottamat tutkimustulokset, myös sellaisista havaintopaikoista, josta ei ole aikasarjaa. Tämän on varsinkin tärkeää niissä tilanteissa, jossa näitä tuloksia tarvitaan saadakseen edustava tulos kuvaamaan koko vesimuodostumaa. Fortum esittää tästä syystä, että perustelumuihiosta poistetaan seuraava kohta: "Laskenta tulee tehdä samalla tavalla, jotta se muodostaa vertailukelpoisen ja yhdenmukaisen jatkumon." Kuten edellä on todettu, on keskeistä, että luokittelua kehitetään. Luokitteluoppaan luonnokseen viitaten, Fortum ehdottaa sen sijaan 5 momentin perusteluihin lisäystä siitä, että aineistojen edustavuuden tarkastelu on erityisen tärkeää ja on varmistettava, että valitut havaintopaikat kuvaavat yhdessä koko vesimuodostumaa. Lisäksi olisi todettava, että jätevesipäästöjen välittömässä läheisyydessä (ns. sekoittumisvyöhyke) olevia havaintopaikkoja ei oteta mukaan. Edelliseen liittyen Fortum on eri mieltä seuraavasta johtopäätöksestä ja pyytää siihen tarkennusta: "Seurantaohjelmassa huomioidaan perusseuranta, sekä toiminnallinen seuranta, joka perustuu pitkälti toiminnanharjoittajien velvoitetarkkailuun sisältyviin vesimuodostuman tilaa kokonaisuutena kuvaaviin seurantapaikkoihin ja -muuttujiin." Kuten edellä on kuvattu, velvoitetarkkailuun sisältyvät seurantapaikat ja -muuttajat eivät yleensä kuvaa vesimuodostuman tilaa kokonaisuutena. (Fortum Oyj)

Tulisi myös selvittää, millä perustein toiminnanharjoittajan tekemä selvitys määritellään hyväksyttäväksi. On ymmärrettävää, ettei kaikissa vesimuodostumissa pystytä kaikkea uutta tietoa ottamaan huomioon, mutta varsinkin niissä vesimuodostumissa, jossa toiminnanharjoittaja on aloitteellinen, tulisi uusia tuloksia ottaa huomioon. (Fortum Oyj)

Luonnoksen 12 a §:n neljännessä momentissa todetaan, että "Vesimuodostumakohtainen muuttujan ekologisen laatusuhteen arvo lasketaan havaintopaikkojen keskiarvona." Fortum pitää pykälässä kuvattua laskentatapaa hyvin joustamattomana. Yksinkertainen keskiarvon laskentaan perustuva määrittely voi johtaa lopputulemaan, joka ei todellisuudessa ole edustava vesimuodostuman kannalta. Fortum on myös korostanut tätä puutteellisuutta luokitteluopasta koskevissa kommentteissaan syksyllä 2024. (Fortum Oyj)

Fortumin käsityksen mukaan vesimuodostuman tilalla tarkoitetaan kokonaisvaltaista arviota, jossa yksittäisten havaintopaikkojen merkitys kokonaisuuden kannalta huomioidaan pinta-alaperusteisesti ja luokitteluun käytettävä arvo kuvaa koko vesimuodostumaa. Fortum esittää, että valtioneuvoston asetuksessa asia huomioitaisiin paremmin kuin yksinkertaisella määritelmällä, joka perustuu vain ja ainoastaan keskiarvoon. Fortum ehdottaa, että valtioneuvoston asetuksessa mahdollistetaan myös vaihtoehtoinen, pinta-alalla painotettu laskentatapa. Ehdotuksemme neljännen momentin uudeksi muotoiluksi on: "Vesimuodostumakohtainen muuttujan ekologisen laatusuhteen arvo lasketaan havaintopaikkojen edustavuus huomioiden pinta-alan perusteella painottaen tai havaintopaikkojen keskiarvona." Läpinäkyvyyden parantamiseksi on keskeistä, että kaikki luokitteluun käytettävä tieto on sidosryhmien saatavilla. On myös tärkeää, että yksittäisten vesimuodostumien luokittelusta käydään keskustelua toiminnanharjoittajien kanssa, ja annetaan toiminnanharjoittajien osallistua prosessiin myös ennen virallista lausuntokierrosta. (Fortum Oyj)

Luonnoksen 12 a §:n toisessa momentissa viitataan 12 b §:ssä "tarkoitettuun vertailuarvoon". Viittaus on ongelmallinen, sillä 12 b §:ssä ei ole käytetty lainkaan termiä "vertailuarvo". Termiä "vertailuarvo" on tämän takia syytä selkeyttää. (Fortum Oyj)

Asetuksen 12 a § kolmas momentti määrittelee laatusuhteen määräytyvän tapauksesta riippuen joko keskiarvona tai mediaanina. Perustelumuistiossa todetaan että "mediaani käyttö perustuu 6 momentissa selostetussa interkalibraatiomenettelyssä käytettyyn menetelmään", mutta sen pidemmälle mediaanin käytön taustoja ei kuvata. Keskiarvon käytön taustoista tai laskentatavan kelvollisuuden arvioinnista perustelumuistiossa ei sanota mitään, vaikka tämä on olennaisen tärkeä kohta vesimuodostumalle laskettujen arvojen edustavuuden kannalta. Fortum katsoo, että perustelumuistioon olisi hyvä lisätä laskentamenetelmien valintoihin liittyvää taustatietoa. (Fortum Oyj)

Fortum näkee, että 12 a § kolmas ja neljäs momentti olisivat helpommin ymmärrettäviä, jos ne olisivat toisessa järjestyksessä, eli laskennan kuvaus etenisi kronologisesti oikeassa järjestyksessä. Eli ensin kuvattaisiin ketju "havainnon ekologisen laatusuhteen arvo -> jaksokeskiarvot -> vesimuodostuman muuttujakohtainen ekologisen laatusuhteen arvo" ja vasta sitten "biologisen tekijän laatusuhteiden keskiarvon tai mediaanin laskenta". Olisi myös selkeämpää, jos pykälän 5. momentti tulisi ennen 3.-4. momentteja, sillä se korostaisi samalla tulosten edustavuutta.

Kemianteollisuus ry lausuu, että pykälässä todetaan, että "Kunkin muuttujan yksittäiselle havainnolle lasketaan ekologisen laatusuhteen arvo. Seuraavaksi kullekin havaintopaikalle lasketaan luokittelujaksolle muuttujan jaksokeskiarvot. Vesimuodostumakohtainen muuttujan ekologisen laatusuhteen arvo lasketaan havaintopaikkojen keskiarvona." Kemianteollisuus katsoo, että perusteluista ei käy selkeästi ilmi, ovatko havaintopaikat samoja, kuin seurantapaikat. Tätä tulisi täsmentää. (Kemianteollisuus ry)

Uudessa 12 a §:ssä säädetään biologisen tekijän tilan luokittelusta. Laskenta on hyvin monivaiheinen ja vaatii paljon tietoa. Perustelumuistion lause: "Laskennan sääntöjen olisi oltava selkeät ja läpinäkyvät, jotta viranomaiset ja toiminnanharjoittajat pystyvät laskemaan laatutekijöiden tilaa yhtenevällä tavalla" on ehdottoman tärkeä, jotta laskennasta ei aiheudu virheitä lopulliseen vesimuodostuman tila-arvioon. Myös luokittelun tietojärjestelmään vietävät tarkemmat lisätiedot ovat tarpeen, jotta laskenta on läpinäkyvää ja myöhemminkin tiedetään, miten tulokseen on päästy. Lisäksi pykälässä säädetään, että luokittelussa käytetään vähintään luokittelua edeltävien kuuden vuoden saatavilla olevia seuranta-aineistoja. On tärkeää, että seurantajakso on riittävän pitkä, mutta se ei saa olla huomattavasti tätä pidempi, koska silloin veden tilassa tapahtuneita muutoksia ei saada näkyviin. (MTK)

Neste Oyj huomauttaa, että tilaluokittelun perusteiden, tulosten sekä seurannan osalta läpinäkyvyyttä pitäisi parantaa, jotta kaikille toimijoille on yksiselitteisesti selvää mistä seurantapisteistä ja miten luokittelu on tehty. Läpinäkyvyyttä voidaan parantaa esimerkiksi sektorikohtaisella kommentoinnilla tai kuulemisella ja avaamalla luokittelua vesimuodostumakohtaisesti helposti saatavilla olevaksi. Kuten aiemmin on todettu, tulee toiminnanharjoittajilla olla mahdollisuus tuottaa vesistön tilan seuranta-aineistoa siten että viranomaisen on otettava huomioon tällainen lisätieto tehtäessä vesistön ekologisen tilan luokittelua. Tarkennusta ja ohjeita tarvitaan, miten uusi tieto huomioidaan luokittelutyössä. (Neste Oyj)

Energiateollisuus toteaa keskeiseksi sen, että luokittelussa huomioidaan seurantaohjelmien tuottamien tulosten edustavuus, luotettavuus ja tarkkuustaso pykälän 5. momentissa mainitulla tavalla. Perustelumuistiossa olisi syytä avata vielä tarkemmin, miten nämä huomioidaan. Lisäksi myös 12a § on syytä tarkentaa, että luokittelun pitää edustaa koko vesimuodostumaa. Pykälän 5. momentissa määrätään myös, että luokittelussa käytetään

vähintään luokittelua edeltävien kuuden vuoden saatavilla olevia seuranta-aineistoja. Neljännen kauden luokittelussa on Energiateollisuuden käsityksen mukaan pintavesien osalta käytössä vuosien 2017–2023 data. Energiateollisuus toteaa, että luokittelussa on pykälän mukaisesti käytettävä myös tätä tuoreemmat seurantatulokset, jos niitä on saatavilla. Luokittelun kehittämisen näkökulmasta on keskeistä, että luokittelussa käytetään myös mahdolliset yritysten tai muiden tuottamat tutkimustulokset, myös sellaisista havaintopaikoista, josta ei ole aikasarjaa. Tämän on varsinkin tärkeää niissä tilanteissa, jossa näitä tuloksia tarvitaan saadakseen edustava tulos kuvaamaan koko vesimuodostumaa. Perustelumuistiosta tulisi näin ollen poistaa seuraava kohta: *"Laskenta tulee tehdä samalla tavalla, jotta se muodostaa vertailukelpoisen ja yhdenmukaisen jatkumon."* (Energiateollisuus ry)

Neljännen kauden luokitteluoppaan luonnokseen viitaten Energiateollisuus esittää pykälän 5. momentin perusteluihin vielä lisäystä siitä, että aineistojen edustavuuden tarkastelu on erityisen tärkeää ja on varmistettava, että valitut havaintopaikat kuvaavat yhdessä koko vesimuodostumaa. Lisäksi olisi todettava, että jätevesipäästöjen välittömässä läheisyydessä (ns. sekoittumisvyöhyke) olevia havaintopaikkoja ei oteta mukaan. Energiateollisuus on eri mieltä seuraavasta johtopäätöksestä ja pyytää siihen tarkennusta: "Seurantaohjelmassa huomioidaan perusseuranta, sekä toiminnallinen seuranta, joka perustuu pitkälti toiminnanharjoittajien veloitetarkkailuun sisältyviin vesimuodostuman tilaa kokonaisuutena kuvaaviin seurantapaikkoihin ja -muuttujiin." Kuten edellä on kuvattu, veloitetarkkailuun sisältyvät seurantapaikat ja -muuttajat eivät yleensä kuvaa vesimuodostuman tilaa kokonaisuutena. Perusteluissa tulisi myös selvittää, millä perustein toiminnanharjoittajan tekemä selvitys määritellään hyväksyttäväksi. On ymmärrettävää, ettei kaikissa vesimuodostumissa pystytä ottamaan huomioon kaikkea uutta tietoa, mutta etenkin niissä vesimuodostumissa, jossa toiminnanharjoittaja on aloitteellinen, uudet tulokset tulisi huomioida. (Energiateollisuus ry)

Perustelumuistion 12 a § 4. momentissa todetaan, että "Vesimuodostumakohtainen muuttujan ekologisen laatusuhteen arvo lasketaan havaintopaikkojen keskiarvona." Energiateollisuus pitää pykälässä kuvattua laskentatapaa hyvin joustamattomana. Yksinkertainen keskiarvon laskentaan perustuva määrittely voi johtaa lopputulemaan, joka ei todellisuudessa ole edustava vesimuodostuman kannalta. (Energiateollisuus)

Energiateollisuuden käsityksen mukaan vesimuodostuman tilalla tarkoitetaan kokonaisvaltaista arviota, jossa yksittäisten havaintopaikkojen merkitys kokonaisuuden kannalta huomioidaan pinta-alaperusteisesti ja luokitteluun käytettävä arvo kuvaa koko vesimuodostumaa. Asetuksessa asia tulisi huomioida paremmin kuin yksinkertaisella määritelmällä, joka perustuu vain ja ainoastaan keskiarvoon. Energiateollisuus ehdottaa, että valtioneuvoston asetuksessa mahdollistetaan myös vaihtoehtoinen, pinta-alalla painotettu laskentatapa. (Energiateollisuus ry)

4.6.7. 12 b § Pintavesityyppien vertailuolojen ja tyyppikohtaisten raja-arvojen määrittäminen

Asetusehdotuksen 12 b pykälässä esitetään Sykelle uusi velvoite. Nykykäytäntöön tämä ei tuo merkittävää muutosta vaan Syken on vesienhoidon toimeenpanon alusta lähtien kehittänyt ja määrittellyt vertailuolot ja tyyppikohtaiset raja-arvot ympäristöministeriön pyynnöstä. Nyt asia kuitenkin tuotaisiin säädöstasolle ja Syken vastuulle. Perusteluissa tulisi rajata selkeämmin, että tämä velvoite koskee vain näiden vertailuolojen ja raja-arvojen menettelyllistä puolta eli vahvistamisprosessia, eikä koske kehittämistyötä. Laajempi vertailuolojen tarkistaminen ja/-tai kehittäminen tulisi edelleen olla erikseen rahoitettua tai tulla vastaavana lisäyksenä Syken budjettirahoitukseen.

Pykälän 12 b ensimmäisen momentin viimeiseen lauseeseen liittyen ("Vertailuolujen määrittäminen perustuu joko vertailualueisiin tai mallintamiseen tai näiden menetelmien yhdistelmään"), Syke katsoo, että asetuksen tai perusteluiden muotoa tulisi laajentaa vastaamaan vesipuitedirektiiviä. Suomessa esimerkiksi rannikkovesillä on jouduttu hyödyntämään myös historiallista aineistoa, jakaumia sekä asiantuntija-arviota, sillä vertailualueita ja mallinnustuloksia ei ole ollut saatavilla. Vesipuitedirektiivin mukaan voidaan käyttää asiantuntija-arviota, jos vertailualueita tai mallintamista ei voida käyttää (LIITE II luku 1.3 iii)-kohta).

Lapin liitto pitää hyvänä asetuksen 12 b §:n osallistumista koskevaa sääntelyä, jonka mukaan Suomen ympäristökeskuksen on kuultava keskeisiä viranomaisia ja muita tahoja vertailuolujen ja raja-arvojen määrittelyssä. Prosessin avoimuus mahdollistaa paikallistiedon huomioimisen tarvittavilta osin mm. vertailuolujen määrittämisessä. (Lapin liitto)

Uuteen 12 b §:ään sisältyisi osallistumista koskeva säännös. MTK kiittää, että elinkeinoelämän järjestöille varataan mahdollisuus tulla kuulluksi määritettäessä pykälässä tarkoitettuja vertailuoloja ja raja-arvoja. Vertailuolujen määrittäminen perustuisi jatkossakin nykykäytännön mukaisesti joko vertailualueisiin, mallintamiseen tai näiden yhdistelmään. Vertailuoloja määritettäessä on tarpeen ottaa huomioon myös vertailuolouissa tapahtuneet vähittäiset muutokset esim. ilmaston muuttuessa. MTK pitää hyvänä, että vertailuolotietoja ja luokkarajoja ei viedä asetuksen liitteeseen vaan niiden tarkistaminen tapahtuu vähintään 6 vuoden välein vesienhoitosuunnitelmien päivittämisen yhteydessä, jolloin tarkistaminen perustuu tuoreimpaan luonnontieteelliseen tietoon. (MTK)

Fortum Oyj ja Kemianteollisuus ry kannattavat 12 b §:n pykälän 3. momentissa esitettyä säännöstä keskeisten tahojen osallistamisesta. Kuuleminen lisää asian selkeyttä ja läpinäkyvyyttä. Perusteluissa on kuitenkin viitattu vain muihin tahoihin kuten elinkeinoelämän järjestöjä ja luonnonsuojelujärjestöjä. Fortum esittää, että tähän listaan lisätään yrityksiä, joiden toimintaan tiedoilla voi olla vaikutusta. Kemianteollisuus esittää samalla, että osallistamista laajennetaan myös muihin vaiheisiin.

Bioenergia ry näkee hyvänä, että asetusluonnokseen ja sen 12 b §:ään sisältyy osallistumista koskeva säännös. Sen mukaan Suomen ympäristökeskuksen on kuultava keskeisiä viranomaisia ja muita tahoja vertailuolujen ja raja-arvojen määrittelyssä. Näin myös elinkeinoelämän järjestöille tulee mahdollisuus antaa näkemyksensä. Prosessin avoimuus mahdollistaa paikallistiedon huomioimisen tarvittavilta osin mm. vertailuolujen määrittämisessä. Koska niissä tapahtuu ainakin vähittäisiä muutoksia, niin näiden huomioon ottaminen on olennaista. Pidämme tarkoituksenmukaisena ehdotettua menettelyä, että vertailuolotietoja ja luokkarajoja tarkistetaan säännöllisesti vähintään 6 vuoden välein vesienhoitosuunnitelmien päivittämisen yhteydessä. Näin kertyvä mittaustieto ja uusien tieteellinen tieto voidaan parhaiten ottaa huomioon tarkistuksessa. (Bioenergia ry)

Neste Oyj toteaa, että pintavesien vertailuolujen ja raja-arvojen määrittämiseen liittyvä kuuleminen nähdään hyvänä asiana. Avoimuus pintavesien vertailuolujen ja raja-arvojen määrittämiseen liittyvien ohjeiden osalta nähdään tärkeänä. Kuulemista tulisi lisätä myös muista luokittelua edeltävistä vaiheista. (Neste Oyj).

Puhtaan meren puolesta ry. haluaa tuoda esille, että pykälässä 12b käytetty käsite muut tahot on lain näkökulmasta liian epämääräinen. On syytä määrittää mitä muilla tahoilla tarkoitetaan, joilla tässä asetuksessa on vaikuttamisen mahdollisuus kuulluksi tulemisessa. Ellei kuulluksi tulemisella ole vaikutusta vertailuoloihin ja raja-arvioihin tai sillä on vaikutusta, sekin tulee selkeämmin todeta. (Puhtaan meren puolesta ry)

Pidämme tärkeänä, että vertailuolujen ja biologisten muuttujien raja-arvojen määrittelyssä Suomen ympäristökeskus kuulee laajasti sidosryhmiä. Lausunnossa mainittu säännös kuulemisvelvoitteesta (12 b § 3 mom.) on kannatettava. Esitämme lisäyksenä, että vesihuoltolaitosten edustajat, kuten Vesilaitosyhdistys, nimetään erikseen tahoksi, joka otetaan mukaan kuulemis- ja valmisteluvaiheisiin. Tämä tukee käytännön toteutettavuutta ja lisää päätöksenteon hyväksyttävyyttä. (Suomen vesilaitosyhdistys ry)

Luonnonsuojeluliitto pitää myönteisenä osallistumista koskevaa uutta 12b pykälässä ehdotettua sääntelyä, jonka mukaan Suomen ympäristökeskuksen tulee vertailuolujen ja raja-arvojen määrittelyssä kuulla keskeisiä viranomaisia ja muita tahoja, joihin kuuluvat myös kansalais- ja ympäristöjärjestöt. (Suomen Luonnonsuojeluliitto ry)

Energiateollisuus toteaa, että vertailuolujen määrittelyyn tulee vielä jatkossa kiinnittää huomiota. Mikäli luokittelujärjestelmä ei tarpeellisella tavalla pysty tunnistamaan ihmistoiminnan vaikutuksia ja/tai ilmastomuutoksen vaikutusta, ja erottelemaan niitä ympäristön luontaisista ominaisuuksista, vesienhoidossa ei ole mahdollista saavuttaa hyviä tuloksia. Energiateollisuus kannattaa pykälän 3. momentissa esitettyä säännöstä keskeisten tahojen osallistamisesta. Energiateollisuus huomauttaa vielä yleisesti, että läpinäkyvyyden parantamiseksi on keskeistä, että kaikki luokitteluun käytettävä tieto on toiminnanharjoittajien ja/tai sidosryhmien saatavilla. On myös tärkeää, että yksittäisten vesimuodostumien luokittelusta käydään keskustelua toiminnanharjoittajien kanssa, ja toiminnanharjoittajien annetaan osallistua prosessiin myös ennen virallista lausuntokierrosta. (Energiateollisuus ry)

4.6.8. Liitteet

Liitteen 2 kohdassa B, "Pintavesityypit" taulukossa ei ole pintavesityyppien lyhenteitä, joista oli perustelumuistiossa maininta. (ELY-keskukset)

Lapin liitto pitää hyvänä, että Pohjois-Lapin jokien erityispiirteet huomioidaan jokityyppien (ala)jaottelussa. Lappi ja sen (vesi)luonto on pohjoisesta sijainnistaan sekä luonnonmaantieteellisten ominaispiirteidensä vuoksi erityisen herkkä ilmastomuutoksen vaikutuksille. Lappi on osa arktista aluetta, jossa havaintojen mukaan keskilämpötilat ovat nousset lähes neljä kertaa nopeammin kuin maapallolla keskimäärin. Asetusluonnoksen 3 §:ssä säädetään vesimuodostumien ominaispiirteiden selvittämisestä. Lapin liitto katsoo, että arktisten alueiden herkkyys tulisi huomioida näissä vesienhoidon selvityksissä nykyistä järjestelmällisemmin ja ilmastomuutoksen vaikutuksia tulisi pyrkiä myös avaamaan tarkemmin osana tila-arviota ja ympäristötavoitteen asetantaa. Mahdollisuuksien mukaan tyypittelyä, vertailuoloja ja luokittelurajoja tulisi tarkastella ja tarvittaessa päivittää säännöllisesti muuttuvat ilmasto-olosuhteet huomioon ottaen. (Lapin liitto)

Liitteen 2 b osalta voisi harkita, että kannattaako indeksejä kuvata niin tarkasti, kun niitä voi tulla tarve kehittää? Onko asetusten liitteiden muuttaminen raskas prosessi? Liitteen 2 b osalta perustelumuistiossa voisi tarkentaa, että uusi 2 b liite perustuu vesipuitedirektiivin liitteessä V säädettyihin biologisiin laatutekijöihin ja niiden arviointia koskeviin vaatimuksiin. Tai jokin viittaus liitteeseen V. (ELY-keskukset)

Liitteen 2 b otsikossa tulisi avata, että numeroidut kohdat ovat luokittelun laatutekijöitä ja näiden alla on listattu itse muuttujat. (ELY-keskukset)

Liite 2 b. Syke katsoo, että liitteen kohdassa Järvet 6. Kalat: Lisäksi muuttuja indikaattorilajien esiintyminen -kohtaa olisi korjattava kirjoitusasun osalta seuraavasti: Tyypinomaisten -> Tyypipiimaisten (A. Joet 3. Pohjaeläimet)

Liite 2 b. Rannikkovesissä on vesikasvien osalta tullut uusi biologinen tekijä, jonka aineistoon liittyvä epävarmuus seurannoissa on toimijoille haaste. (Neste Oyj)

Liite 5. Suomen vesilaitosyhdistys pitää kannatettavana, että liitteessä 5 olevia viittauksia päivitetään vesienhoitolain uuden 20 c §:n mukaisiksi. Samalla on syytä korostaa, että hankekohtaisten poikkeusten vaikutuksia tulee arvioida johdonmukaisesti ja suhteellisuusperiaate huomioiden, jotta vedenhankintaa turvaavat toimet eivät tarpeettomasti vaikeudu. (Suomen vesilaitosyhdistys ry)